

Hansti Duniya (Punjabi)
♦ Vol. 46 ♦ No. 11 ♦ November 2022

₹15/-

ਹੁੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol. - 46 • ਅੰਕ - 11 • ਨਵੰਬਰ 2022 • Pages : 52
 (ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ)
 Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher Raj Kumari, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-110009,
 Printed at HT Media Limited, Plot No. 8,
 Udyog Vihar, Greater Noida- 201306 (U.P.)
 & published at

Sant Nirankari Satsang Bhawan,
 Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org

kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

04

19

16

20

ਸਤੰਬਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਰੀ	10
ਹਾਸ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਥ	50

ਚਿਤੱਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ	20
ਚਿਤੱਰਕਥਾ	46

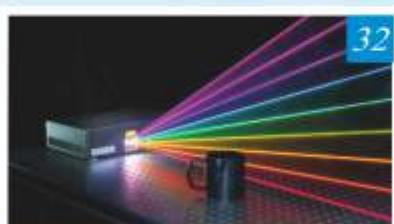
46

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਕਹਾਣੀਆਂ

06. ਦੁਲਾਰਾ ਗੋਲ੍ਹ
- ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
11. ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਮਹਿਕ
- ਦਰਸ਼ਟ ਸਿੰਘ ਆਸਟ
14. ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ
- ਭਾਰਤ ਬੁਸ਼ਣ
24. ਵਨਪੰਨੀ ਦੀ ਦਾਵਤ
- ਸਿਵਚਰਣ
28. ਅਨੌਖੀ ਸਜਾ
- ਅਨੀਤਾ ਅਰੋੜਾ
31. ਸੇਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਬਕ
- ਜੱਸੀ ਡੇਰਾਬੱਸੀ

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

05. ਸਾਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ
ਲਈਏ ਅਸੀਸ
- ਭਾਈ ਦਲੀਪ
18. ਸੇਬ
- ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ
31. ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ
- ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ
34. ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ
- ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
45. ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ
- ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

09. ਮਨ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਂਦੀ ਲੀਚੀ
- ਰਾਮਕੁਮਾਰ
32. ਲੇਚਰ ਕਿਰਣਾਂ
- ਕੈਲਾਸ ਜੈਨ
35. ਕਹਾਣੀ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਦੀ
- ਗੋਪਾਲ ਗੁਪਤਾ
43. ਪੱਕਾ ਰਥੜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ
- ਰਾਧੇ ਲਾਲ

ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣ ਰੂਹਾਨੀ ਰੰਗਤ

fu ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ ਵੀ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਵਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਸਨੌਰ ਸੀ। ਉਹ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੁਖੀਆ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ' ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਚਕਨ ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁਲ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿਕਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਜਤਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੂਹੈਯਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲ-ਕਲਿਆਣ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ। 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਵੀ 'ਬਾਲ-ਦਿਵਸ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਾਲ-ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਬਾਲ-ਉਤਸਾਹ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ।

ਪਿਆਰੇ ਬਚਿਓ ! ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਣ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਖਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਆਦਿ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਿਪਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਉਭਰ ਵੀ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕੋ ਨੂਰ ਦੀ ਉਪਜ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਏਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਬਚਿਓ! ਇਸ ਵਾਰ 16 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 22 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ - “ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸੰਗ ਸੰਗ”。 ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਅਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ।

ਕੁ ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਸਾਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲਈਏ ਅਸੀਸ

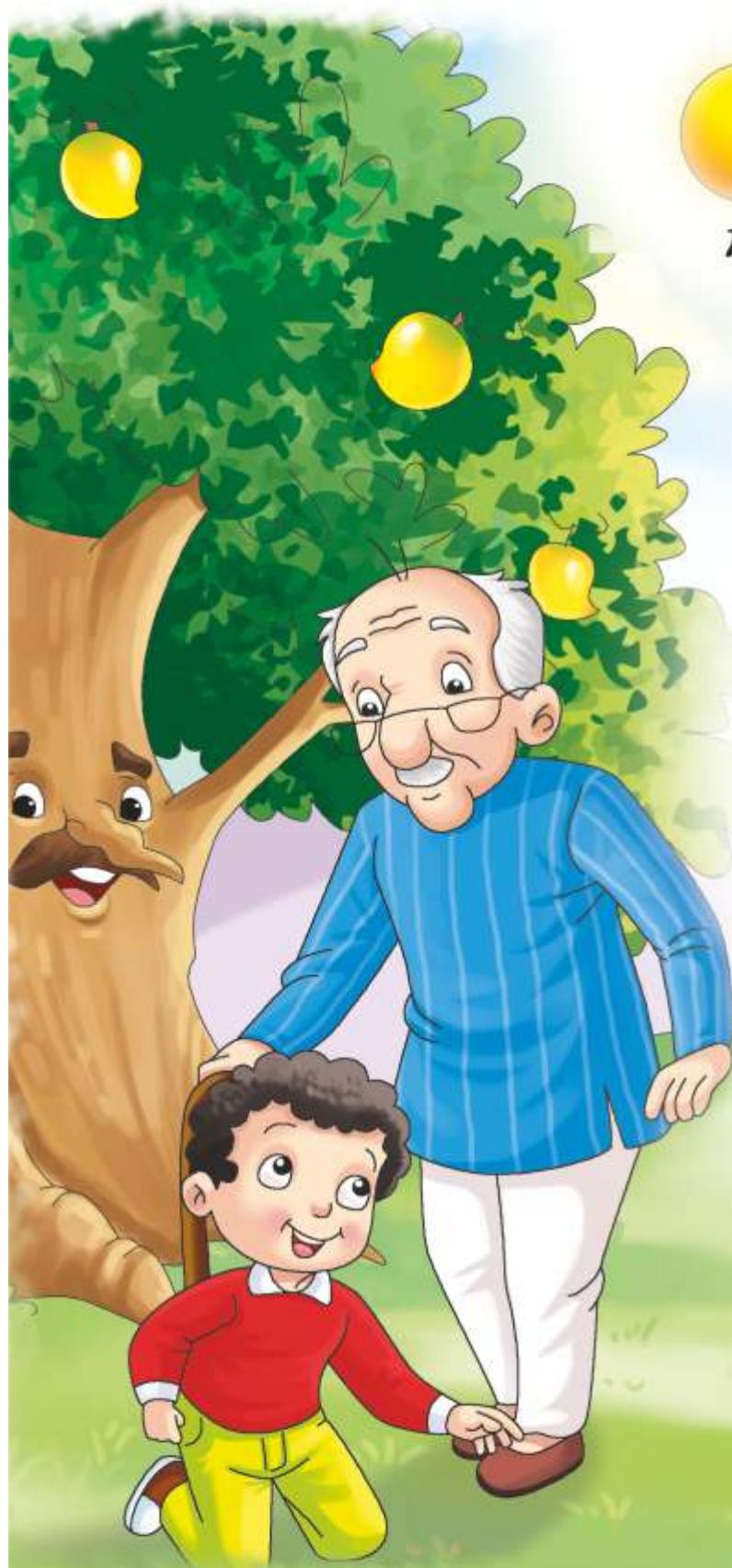
ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਝੁਕਾਈਏ ਸੀਸ,
ਸਾਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲਈਏ ਅਸੀਸ।

ਅਸੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸਕਤੀ ਮਿਲਦੀ,
ਮਨ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਬਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ।
ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ,
ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਟੀਸ।

ਨਿਮਰਤਾ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਮੂੱਲ ਹੈ,
ਸਦਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮਹਿਕਦਾ ਛੁੱਲ ਹੈ।
ਪਿਆਰ ਅਪਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਸਾਨੂੰ,
ਜੇਕਰ ਕਰੀਏ ਨਾ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਰੀਸ।

ਫਲਦਾਰ ਗੁੱਖ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਜਲ ਭਰੇ ਬੱਦਲ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਜੇ ਝੁੱਕਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵੀ,
ਝੁਕਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀਸ।

ਨਿਮਰਤਾਵਾਨ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦਾ ਹੈ,
ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਰੜਦਾ ਹੈ।
ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਝੁਕਾਈਏ ਸੀਸ,
ਸਾਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲਈਏ ਅਸੀਸ।

ਬਾਲ ਕਥਾ : ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਦਲਾਰਾ ਗੋਲੂ

ਗੋ ਲੂ ਅਤੇ ਰਿਚਾ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਰਿਚਾ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਖੁਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੁਲਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਗਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰਿਚਾ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਗੋਲੂ ਆਲਸੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਬਿਖਰੀ-ਬਿਖਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਗੋਲੂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਸੌਫ਼ੇ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜੂਡਾ ਕਿਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੁਰਾਬਾਂ ਕਿਤੇ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਿਮੋਟ ਲੇ ਉਹ ਸੌਫ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚੈਨਲ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਟੀ.ਵੀ. ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਸਮਾਚਾਰ ਜਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਚੈਨਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਚੈਨਲ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਚੀਕਿਆ— “ਮੰਮੀ ਖਾਣਾ।”

ਮਾਂ ਗੋਲੂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪਰੋਸਣ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਥਾਲੀ ਡ੍ਰਾਇੰਗਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸੈਂਟਰਲ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਲੂ ਹੁਣ ਵੀ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਰਿਮੋਟ

ਟੀਪ-ਟਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਿਨਾਂ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਜਾਂ ਕੁਰਲਾ ਕੀਤੇ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਖਾਣੇ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚੈਨਲ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਫਿਰ ਚੀਕਿਆ - "ਮੰਮੀ-ਮੰਮੀ! ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਅਜਿਹਾ ਖਾਣਾ।" ਉਹ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਮੀ ਭੱਜੀ-ਭੱਜੀ ਆਈ, "ਕੀ ਹੋਇਆ ਬੇਟਾ?"

"ਇਹ ਕੋਈ ਖਾਣਾ ਹੈ?" ਗੋਲੂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮਰੋੜਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - "ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਖਾਣਾ।"

"ਬੇਟਾ! ਰਾਜਾ ਬੇਟਾ। ਖਾ ਲੈ। ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੀ।" ਮਾਂ ਪੁਚਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਚਾਰ ਬੁਰਕੀਆਂ ਖਵਾਈਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝ ਕੇ ਹੱਥ ਧੁਵ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਗੋਲੂ ਦੀ ਦੀਦੀ ਰਿਚਾ ਵੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਗਈ। ਸੋਫੇ ਤੇ ਪਏ ਸਕੂਲ ਬੈਗ ਅਤੇ ਬਿਖਰੇ ਜੱਤੇ-ਜੁਰਾਬਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਗੋਲੂ ਤੇ ਬਰਸ ਪਈ- ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰੱਖ ਦੋ।"

ਰਿਚਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੋਲੂ ਨੇ ਅਣਸੂਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਗੋਲੂ ਖਿੱਝ ਕੇ ਬੋਲਿਆ - "ਮੈਂ ਅਜੇ ਟੀਵੀ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ।" ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਰਿਚਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ, "ਕਿਉਂ ਹੱਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ?"

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਵੇਖੋ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?" ਰਿਚਾ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।"

"ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਹੱਲਾ ਨਾ ਕਰ।" ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ। ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।"

ਮਾਂ ਨੇ ਗੋਲੂ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਚ ਬਾਕਸ ਕੱਢਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਲੰਚ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੈਗ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ ਗੋਲੂ ਦੀ ਸੈਲਫ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਚਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਸੈਲਫ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਡ੍ਰਾਇੰਗਰੂਮ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਹੱਥ ਪੈਰ-ਧੋ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਤਦ ਤਕ ਮਾਂ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਰਿਚਾ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗੀ, ਮਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗੀ। ਗੋਲੂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਿਮੋਟ ਲਏ ਸੋਫੇ ਤੇ ਸੌ ਗਿਆ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਬਾਦ ਗੋਲੂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਟੁੱਟੀ। ਉਹ ਚੀਕਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ - "ਮੰਮੀ-ਮੰਮੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ।"

ਮਾਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਡ੍ਰਾਇੰਗਰੂਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਫਰਿੱਜ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਰੱਸਗੁੱਲੇ ਅਤੇ ਬਰਫੀ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਗੋਲੂ ਵੱਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ। ਰਿਚਾ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਮਿਠਾਈ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਦੁਲਾਰੇ ਬੇਟੇ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੁਲਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ

ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਗੋਲੂ ਬਹੁਤ ਜਿੱਦੀ ਅਤੇ ਆਲਸੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੌਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਜਾਗਦਾ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵੱਲ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰਿਚਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਗਦੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੌਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਖੇਡ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਈ। ਰਿਚਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ। ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਲੂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਸਕੂਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਕਿ ਗੋਲੂ ਹੁਣ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪੜਾਈ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਗੋਲੂ ਦੇ ਰਿਚਾ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਆਉਣਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੁਲਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੰਝ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੰਝੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਪੜਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਗੋਲੂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀ। ਰਿਚਾ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੰਬਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੜੇਗਾ। ਪੜਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਨੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਾਗਣ, ਉਠਣ-ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਰਿਚਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਰਿਚਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਵੀ ਲੱਗਾ।

ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪਾਪਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਮਤਲਬ ਦੁਲਾਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ, ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਜਗਾ ਤੇ ਰੱਖਣ, ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਗੋਲੂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਗਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਵਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੱਧਣ ਲੱਗਾ। ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਗੋਲੂ ਵੀ ਨਿਤ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲੱਗਾ। ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਛਿਮਾਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਲਏ। ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੋਲੂ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਜਗਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਮਵਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਗੋਲੂ ਦਾ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਨਤੀਜਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੋਲੂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਯੋਗ ਬੱਚੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਮਨ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਂਦੀ ਲੀਚੀ

ਲੀਚੀ

ਚੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫਲ ਹੈ। ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੀਰਤ (ਗੁਣ) ਦੌਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੀਚੀ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਸਵਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੀਚੀਆਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਰੱਸਗੁਲੇ ਵਾਂਗ ਮਿਠਾਸ ਘੋਲਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੀਚੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਫਲ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ 'ਲੋਚੂ' ਨਾਮਕ ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਇਹ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 'ਲੀਚੀ' ਇੱਕਮਾਤਰ ਅਜਿਹਾ ਫਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਨਾਮ 'ਲੀਚੀ' ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਮ 'ਲੀਚੀ ਚਿਨੋਸਿਸ' ਹੈ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੇ ਪੇਂਦੇ ਨੂੰ 'ਸੋਪਿੰਡੋਸਾ' ਸਮੂਹ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਲੀਚੀ ਇੱਕ ਪੋਸ਼ਕ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਕ ਤਰਲ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੀਜ, ਅੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਛਿਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੀਚੀ ਵਿੱਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰਕਾ, ਜੈਵਿਕ ਅਮਲ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਆਦਿ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਲੀਚੀ ਦੀ ਤਸੀਰ ਠੰਡੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆਸ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੀਚੀ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੀਚੀ ਹਿਰਦੇ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਿਗਰ ਲਈ ਸਕਤੀਦਾਇਕ ਫਲ ਹੈ। ਪੇਟ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਤੰਤ੍ਰਕਾ ਸੂਲ ਵਰਗੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੀਚੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਉਚਾਈ 15 ਤੋਂ 20 ਫੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਇਸ ਰੁੱਖ ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 6 ਇੰਚ ਲੰਮੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ

ਗਰੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਘਣੀ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਗੁੱਛਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ੁਰਾਤੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੁੱਛੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੀਹ ਤਕ ਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੱਕ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਫਲ ਲੜੀਵਾਰ, ਗੁਲਾਬੀ ਅਤੇ ਸੁਰਖ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਦੇ ਉਪਰ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਦਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਚਿਕਨਾ ਅਤੇ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛਿਲਕੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਧੀਆ ਰੰਗ ਦਾ ਰਸਦਾਰ ਗੁੱਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੁੰਗਫਲੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਬੀਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦਾ ਉਦਾਹਨ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਉਤਰੀ ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬੰਗਲਾ ਦੇ ਹੁਗਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ, ਤ੍ਰਿਪੁਰ, ਕਰਨਾਟਕ, ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੇ ਬਰੀਚੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਝ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਹ ਕਿਸਮਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਪੂੰਜੂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਨੇਫੇਲਿਆਮ, ਚੀਨੀ ਲੀਚੀ, ਕਲਕੱਤੀਆ ਲੀਚੀ, ਬੇਦਾਨਾ ਲੀਚੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਲੀਚੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਦਾਨਾ ਲੀਚੀ ਸਰਵਸੇਸ਼ਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਰਖ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਪਤਲੇ ਛਿਲਕੇ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੀਚੀ ਦੀਆਂ ਉਨੱਤ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਖੋਜਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਭੁਤ ਮਿਠਾਸ ਭਰੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫਲ ਨੂੰ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਪਾ ਸਕਾਂਗੇ।

ਵਿਰਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤੀ

□ ਘੰਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦਾਸਤ ਕਿਉਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਕਦੇ ਜਬਰਦਸਤ ਸੱਟ ਵੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਦੇ ਐਕਸੀਫੈਂਟ ਵਗੈਰਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਸੁੰਘੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦਾਸਤ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੋਰਡ ਚੁੰਬਕ ਕਿਸੇ ਪੱਟੀ ਚੁੰਬਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਕੋਰਡ ਚੁੰਬਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਓ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਟੀ ਚੁੰਬਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸਿੱਧਾ। ਓ ਆਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕੋਰਡ ਚੁੰਬਕ ਦੇ ਧਰੂਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਲ-ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੁੰਬਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਬਲ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਚੁੰਬਕ ਦੇ ਧਰੂਵ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਚੁੰਬਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਰਡ ਚੁੰਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ 20 ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ 20 ਤੋਂ 20,000 ਕੰਪਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੌਕਿੰਦਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਵਾਲੀ ਧੁਨਿ ਹੀ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਦੀ ਧੁਨਿ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਫਰਸ ਤੇ ਲੁੜਕਦੀ ਹੋਈ ਗੇਂਦ ਦਿਸਾ ਕਿਉਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ- ਵਿਰਾਮ ਅਤੇ ਗਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲੁੜਕਦੀ ਹੋਈ ਗੇਂਦ ਵਿੱਚ ਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਗੇਂਦ ਹਵਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦਿਸਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਜੋਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੁੜਕਦੀ ਹੋਈ ਗੇਂਦ ਆਪਣੀ ਦਿਸਾ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਤੇਜ਼ ਧੂੱਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੱਥਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ : ਪਦਾਰਥ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ -

ਸੁਚਾਲਕ ਅਤੇ ਕੁਚਾਲਕ। ਸੁਚਾਲਕ ਪਦਾਰਥ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਤਾਪ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੀਨ (ਸੋਕ) ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕੁਚਾਲਕ ਪਦਾਰਥ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਊਂਦੇ। ਪੱਥਰ ਸਿੱਟੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗਰਮੀ ਦਾ ਸੁਚਾਲਕ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਗਰਮੀ ਲੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਧੂੱਪ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਸਿੱਟੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਦਿਵਸ

ਕਹਾਣੀ : ਡਾ. ਚਰਸਨ ਸਿੰਘ ਆਸਟਰ

ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਅ ਜ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੰਡਾਲ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀ ਝੰਡੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਨਦੀਪ, ਅਭਿਜੋਤ, ਗੁਣੂੰ, ਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਕ ਭਜਨ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਜਨ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੁਣੂੰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੀਤ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਮੀ ਅਤੇ ਜੱਗੀ ਨੇ ਸਭ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਾ ਕੇ ਲੋਟ-ਪੋਟ ਕਰਨਾਂ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਚੰਦਨ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਰਿੰਗ ਵੱਜੀ। ਚੰਦਨ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਮਨਦੀਪ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ‘‘ਚੰਦਨ ਤੂੰ ਅੱਜ ਸਕੂਲ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੀਂ। ਰਸੋਝ ਸਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੜਕਾਵ ਕਰਨਾਂ ਹੈ। ਸਫੇਦੀ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣੇ ਹਨ। ਛੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ

ਗਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ.....।’’

ਅਜੇ ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਚੰਦਨ ਬੋਲ ਪਿਆ “ਰਹਿਣ ਦੇ ! ਰਹਿਣ ਦੇ! ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜੋ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਜਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ।”

ਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਕੋਲੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜੁਆਬ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਚੰਦਨ ਬੋਲ ਪਿਆ ‘‘ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਨਾਂ ਰਮਾ ਮੈਡਮ ਨੇ ‘ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਜਿੰਦਾਬਾਦ’ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾਂ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਨਾਂ?’’

ਬਾਲ ਦਿਵਸ

ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਅਰੇ ਯਾਰ ! ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਂ ਕਰ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੱਸੋ ?

ਚੰਦਨ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਬਾਲ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ‘ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਜਿੰਦਾਬਾਦ’ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜਗਾ ਸਤਵੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪਿੰਸ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕੱਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਨਾ ਜਾਵਾਂ।

ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਡਾਂਟ ਲਗਾਈ - ਉਹੋ ! ਤੂੰ ਇਨੀ ਨਿੱਕੀ ਸੌਚ ਦਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਰੰਜਨ ਸਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਚਾਲਕ ਦਾ ਕਰਤਵ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤੂੰ ਨਿਭਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੰਚਾਲਕ ਬਣਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਹੀ ਆਕੜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਅਤੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨੌਕਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ।

ਮਨਦੀਪ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਚੰਦਨ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਠੀਕ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੰਦਨ ਹੁਣ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰੇਗਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਸਕੂਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ।

ਸਟੇਜ ਤੇ ਰੱਖੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ ਛੁੱਲਦਾਨ ਰੱਖ ਰਹੇ ਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਕਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆ

ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਬੇਟਾ ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ਉਸ ਦਾ? ਹਾਂ? ਯਾਦ ਆਇਆ ਚੰਦਨ?

“ਸਰ ! ਉਹ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਏ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚਲੋ ਆ ਜਾਏਗਾ।”

ਚੰਦਨ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ “ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਅੱਜ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ? ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ”

ਚੰਦਨ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਚੰਦਨ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬੋਲੀ - ਅਰੇ ਲੱਲਾ! ਇਨੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਤੈਨੂੰ

ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿੱਕਾ ਬੱਚਾ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਂ ਨੇ ਚੰਦਨ ਦੇ ਮੌਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ। ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਤਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁੰਜ ਉਠਦਾ। ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਮੈਂ ਆਪ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਤਵੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਤੂੰ ਉਸਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ ਗਈਆਂ। ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਚੰਦਨ ਫਟਾਫਟ ਨਹਾ ਯੋ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਡਾਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ।

ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਹਿਨਾਈ ਗੁੰਜਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਏ।

ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾ ਕੇ ਮਨਦੀਪ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਨਦੀਪ ਉੱਥੇ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਪਿੰਸ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਡ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਸਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ “ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ! ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।”

ਚੰਦਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ‘ਸੌਰੀ ਮਨਦੀਪ ! ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਬੈਠਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨੰਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਸ ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ।

ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਪਿੰਸ ਸੋਹਣਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਟ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਬਿਖੇਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਾਟਕ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤਾਲੀਆਂ ਗੁੰਜ ਉਠੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨੇ ਬਾਲ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ।

ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਨਾਮ ਫੜ ਕੇ ਪਿੰਸ ਨੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਸੈਲੂਟ ਕੀਤਾ, ਚੰਦਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੈਲੂਟ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਪਿੰਸ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਛੁੱਲ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ।

ਬਾਲ ਕਥਾ : ਭਾਰਤੀ ਮੁਲਕ

ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ

ਕਾ ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਮੁਨੀ ਦਾ ਆਸ਼ਕਰਮ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਚੇਲੇ ਉਥੇ ਸਿਖਿਆ ਗਹਿਣ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ 'ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ'। ਸਾਰੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ, ਜਗ ਇੱਕ ਸ਼ਲੋਕ ਸਮਝਾ ਦਿਓ, ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

"ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਹੈ ਹੁਣੇ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।"

ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਨੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਜਦੋਂ ਮਿੱਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ 'ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ' ਨਾਮ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ।

ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਠੀਕ ਹੈ ਬੇਟਾ! ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਯਾਤਰਾ (ਦੇਸ਼ ਘੁੰਮ ਆਉ) ਕਰ ਆਉ। ਜਦ ਵਾਪਸ ਆਉਗੇ ਤਦ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਛੂਹ ਕੇ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਪਿਆ।

ਉਹ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਮੌਢੇ ਤੇ ਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਲੋਕ 'ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੱਤ ਹੈ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੁਸ਼ਕਰਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਭਾਈ! ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਸੀ?

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਅਮਰ।'

- हैं अमर वी कदे मਰदा हैं?
- दुस्करमा ने हैरानी नाल पुँछिआ।

- तुँ बज्जा मुरख है। नम
नाल तां मातर विअकडी नुं
पढाणिआ जांदा है। - उस
विअकडी ने उत्तर दिँता।

दुस्करमा उस दी गँल
उे विचार करदा होइआ
दुसरे पिंड पहुँचिआ। उसे
उस ने वेखिआ कि इँक
ओरत इँक लङ्की नुं बरी तरुं कृट रही सी।
इह वेख के दुस्करमा नुं दजा आ गाई। उस
ने पुँछिआ - देवी! आप इस नुं किउं मार रही
हैं?

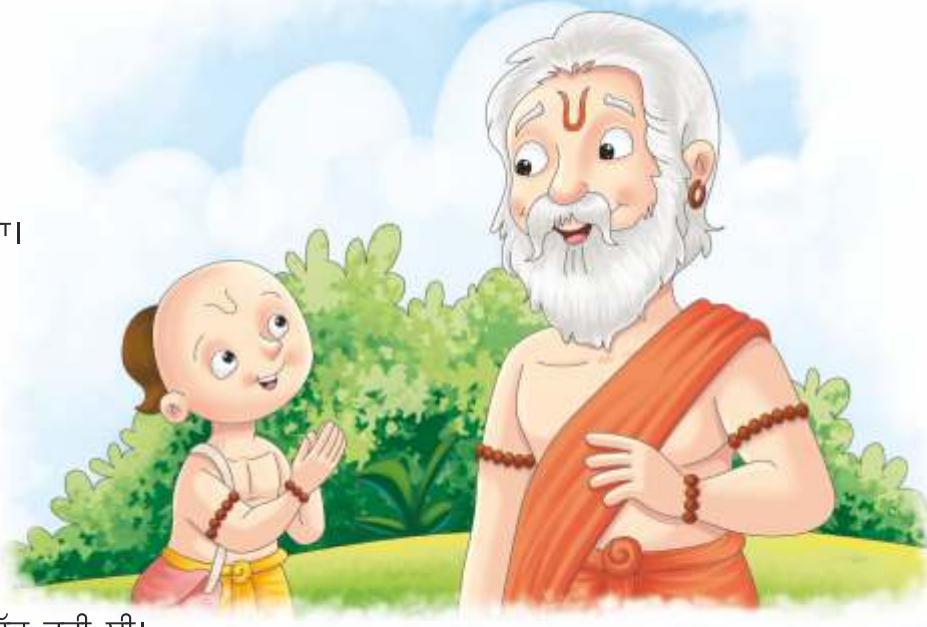
- इह मेरी नैकरानी है। इस नुं मैं पैसे दे
के समान लिआउण लाई भेजिआ सी अउे इह
धाली हँस वापस आ गाई। - ओरत ने गुसे
नाल किहा।

दुस्करमा ने इँक मुदरा कृद के ओरत नुं
दिँती अउे किहा- क्रूपा करके इस नुं ना मारो।

इँक आदमी तौं दुस्करमा ने पुँछिआ -
इस लङ्की दा नाम की है? आदमी बैलिआ

इस दा नाम 'लङ्कमी' है।
- नाम तां चंगा है लेकिन
नैकरी दुसरिआं कैल करदी
है। - दुस्करमा बैलिआ।
- अजीब आदमी है तुँ; नाम
तां केवल पढाण लाई हुंदा
है, अरथ नाल की हुंदा है।
- इह कहि के उह आदमी
चला गिआ।

- साइद इह ठीक ही
कहिंदा है पर। आपणे
नाम तौं कुँश संतुस्त हो के
दुस्करमा पिंड छँड के
कास्ती वैल वापस चल
पिआ।

राह विँच उस नुं इँक आदमी मिलिआ।
उस ने किहा- भाई मैं राह भूल गिआ हां।
मैंनुं कास्ती दा राह दस दिउरो?

दुस्करमा ने किहा - मैं वी कास्ती जा रिहा
हां। मेरे नाल चैलो।

दुस्करमा ने उस तौं पुँछिआ - मिँतर! तेरा
नाम की है?

उह बैलिआ- 'पशिक' कहिंदे हन मैंनुं।

- पशिक हो के वी राह भूल गषे? -
दुस्करमा ने विअर्गपूरण सुर विँच किहा।

- किउं मज्जाक करदे हो? नाम तौं की लैणा-
देणा, राह तां कैदी वी भटक सकदा है।

उह फिर बैलिआ- इह तां सभ नुं पता है कि
नाम नाल केवल विअकडी दी पढाण हुंदी है।

- तुँ ठीक कहिंदा है, मैंनुं यारथ समझ
विँच आ गिआ। - दुस्करमा बैलिआ।

कास्ती पहुँचदे ही दुस्करमा आपणे गुरु जी
दे कैल पहुँचिआ।

की हुण वी तुँ आपणा नाम बदलना
चाहेगा? - गुरु जी नै दुस्करमा तौं पुँछिआ।

- गुरु जी, हुण मैं समझ गिआ हां कि नाम
नाल केवल विअकडी दी पढाण हुंदी है। मैं
आपणे वरतमान नाम नाल ही संतुस्त हां।

किमे विअकडी दी असली पढाण उस दे गुणां
नाल हुंदी है, ना कि उस दे नाम नाल।

ਹਾਸਾ ਬੇਡਾ

ਦੋ ਦੱਸਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।
ਚਿੰਟੂ : ਇੱਕ ਲਾਜਿਕ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਸਮਝ
ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਪਿੰਟੂ : ਕੀ?

ਚਿੰਟੂ : ਹੇਲੀ ਬੋਲੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ। ਮੌਨ ਲਾਉ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਹਨ
ਪਰ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਹੈ ਨਾ... ਸੁਣ
ਵੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੀਆਂ
ਕਿਵੇਂ?

ਡਾਕਟਰ : ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ
ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਫਿਟ ਰਹੋਗੇ।

ਪੁੱਪੂ : ਜੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਕੇਟ ਅਤੇ ਛੁੱਟਬਾਲ
ਖੇਡਦਾ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਖੇਡਦੇ
ਹੋ?

ਪੁੱਪੂ : ਜਦ ਤਕ
ਮੇਬਾਇਲ ਦੀ
ਬੈਂਟਰੀ ਖਤਮ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਰੇਲ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਉਪਰ
ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੀ
ਅੇਰਤ ਬੋਲੀ— ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰੱਖੋ।
ਕਿਤੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਨਾ ਆ ਡਿਗੇ।
ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ -
ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲੀ
ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੱਛਰਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ
ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਜੇ
ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੁਗਨੂੰ ਆ ਗਿਆ।
ਗੋਲੂ ਨੇ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ :

- ਮਾਂ ਇਹ ਕੀ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ?
ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ :

ਚੁੱਪ ਰਹੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ
ਮੱਛਰ ਸਾਨੂੰ ਟਾਰਚ ਲੈ ਕੇ
ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ
ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ
ਫੇਨ ਕੀਤਾ - ਆਪ ਘਰ ਆ ਕੇ
ਵੇਖਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਫੀਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?

- ਡਾਕਟਰ ਬੋਲਿਆ, ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ।
- ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਅਤੇ ਕਲੀਨਿਕ ਤੇ
ਵੇਖਣ ਦੀ?
- ਸੌ ਰੁਪਏ।
- ਠੀਕ ਹੈ ਫਿਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਕਲੀਨਿਕ
ਪਹੁੰਚੋ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
- ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਲਿਆ।

ਪਤਨੀ : (ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਤੀ ਨੂੰ) ਅਜੀ
ਸੁਣੋ।

ਪਤੀ : ਕੀ ਹੈ?

ਪਤਨੀ : ਪਾਣੀ ਬਚਾਉ ਗੋਸ਼ਠੀ ਵਿੱਚ ਨਾ
ਜਾਣਾ।

ਪਤੀ : ਕਿਉਂ?

ਪਤਨੀ : ਚੰਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

- ਅੱਜੇ ਰੁਮਾਰ

- ਕਮਲ

ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਖੜਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ :

- ਕਿਉਂ ਭਾਈ, ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋ, ਤਦ ਤੋਂ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਥੋੜ੍ਹੇ?

ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਲਿਆ :

ਕੀ ਕਰਾਂ? ਭਾਈ ਸਾਹਬਾ ਜੋ ਵੀ ਬਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - 'ਹਮ ਦੋ ਹਮਾਰੇ ਦੋ' ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਹਾਂ।

ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਦ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਭਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ :

- ਹੁਣ ਤੂੰ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕਿਉਂ ਕੰਬ ਰਹੇ ਹਨ?

ਮਰੀਜ਼ ਬੋਲਿਆ :

ਦਰਅਸਲ, ਭਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਟਕਗਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - 'ਫਿਰ ਮਿਲਾਂਗੇ।'

ਮਾਲਿਕ : (ਨੌਕਰ ਨੂੰ) ਰਾਮੂ ਮੈਂ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਭੁਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਰਾਮੂ : ਮਾਲਿਕ ਅਜੇ ਨਾ ਭੁਖਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : (ਸੇਲਸਮੈਨ ਨੂੰ) ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵੇਚਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਖਿਆਨ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਾ ਚਲੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਦੱਸੋ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਦੁਹਰਾਉ ਕਿ ਗਾਹਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਬਹਿ ਜਾਏ। ਚੰਗਾ ਦੱਸੋ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਸੇਲਸਮੈਨ : ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪ ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਵਧਾ ਦਿਉ..... ਵਧਾ ਦਿਉ.... ਵਧਾ ਦਿਉ.....।

- ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ

ਸੋਨੀ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੋਨੀ : (ਸੋਨੂ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਸੋਨੂ : ਅਰੇ ਯਾਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸੋਨੂ : ਕਿਉਂ?

ਸੋਨੂ : ਜਦ ਇਹ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਸਕਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ?

- ਨਿਸਾ ਚੰਧਰੀ

ਕਵਿਤਾ : ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ

ਸੇਬ

ਗੋਲ-ਗੋਲ ਜਿਹਾ ਸੁੰਦਰ ਫਲ ਹਾਂ,
ਪਿਆਰਾ-ਪਿਆਰਾ ਸੇਬ ਹੈ ਨਾਮ।

ਦਵਾਈ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਹਾਂ ਭਰਪੂਰ,
ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਢੂਰ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇੱਕ ਸੇਬ ਜੋ ਖਾਏ,
ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਨਾ ਜਾਏ।

ਖਣਿਜ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਭਰੇ ਸੇਰੇ ਵਿੱਚ,
ਰੇਸ਼ਾ, ਲੋਹਾ ਮਿਲੇ ਬਾਦਾਮ।

ਠੀਕ ਰੱਖਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ,
ਹਿਰਦੇ ਲਈ ਹਾਂ ਮੈਂ ਵਰਦਾਨ।

ਕਬਜ਼ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਗੁਣਕਾਰੀ,
ਤਨ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ।

ਧੋ ਲਾਉ ਪਰ ਬਿਨਾ ਛਿਲ ਕੇ ਖਾਉ,
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖਾ ਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤੀ

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਰੀ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- 1) ਜੰਮ੍ਹ ਅਤੇ ਕਸਮੀਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 2) ਕਿਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਸਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਸਿਆ ਹੈ?
- 3) ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਕੌਣ ਸਨ?
- 4) ਬਰੂਨੇਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?
- 5) ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਸੀ?
- 6) ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਗਨਨਾਥ ਮੰਦਿਰ ਹੈ?
- 7) ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਕੌਣ ਸਨ?
- 8) ਕਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 12 ਤਰੀਕ ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੁਵਾ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 9) ਮਤੰਗ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸ ਚੇਲੇ ਦੇ ਜੂਠੇ ਬੇਰ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ?
- 10) ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਨਿਰਵਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।
- 11) ਉਲੰਘਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਦਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਕੌਣ ਸੀ?
- 12) ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- 13) ਨੌਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਕੌਣ ਸੀ?
- 14) ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਮਾਰਗ ਹੈ?
- 15) ਸਰਵਸੇਸ਼ਨ ਅਭਿਨੋਤਰੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਫਿਲਮ "ਬੈਜੂਬਾਵਰਾ" ਲਈ ਕਿਸ ਅਭਿਨੋਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ?

(ਸਹੀ ਉਤੱਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਬੇਟਾ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾ
ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਤੂੰ
ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਣਾ।

ਮੈਂ ਤਦ ਤਕ ਅਪਣਾ ਸਕੂਲ
ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੋਗੀ ਖੇਡਣਾ। ਇਥੇ ਕੋਲ ਹੀ
ਇੱਕ ਖੂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ
ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਘਰ ਦੀ ਕੁੰਡੀ
ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ।

ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਘਰ ਤੋਂ
ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਆ ਗਏ ਹਾਂ।

ਬਸ ਆ ਹੀ ਗਏ।

ਆਹ! ਅਸੀਂ ਆ ਗਏ।

ਵੇਖੋ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ
ਕੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਅਰੇ ਵਾਹ! ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ
ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ
ਵੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੁੰਗੀ।

ਟਮਕੂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ-ਦਿੰਦੇ
ਖੁਹ ਵਿੱਚ ਡਿਗ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਮਕੂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ
ਕੱਢਾਂ। ਕਾਸ਼ਾ ਮੈਂ ਮੰਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ।

ਰੱਸੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ,
ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਟਮਕੂ ਨੂੰ
ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀ ਹਾਂ।

ਰੱਸੀ ਫੜ ਟਮਕੂ, ਮੈਂ ਖਿਚਦੀ
ਹਾਂ। ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਏਗਾ।

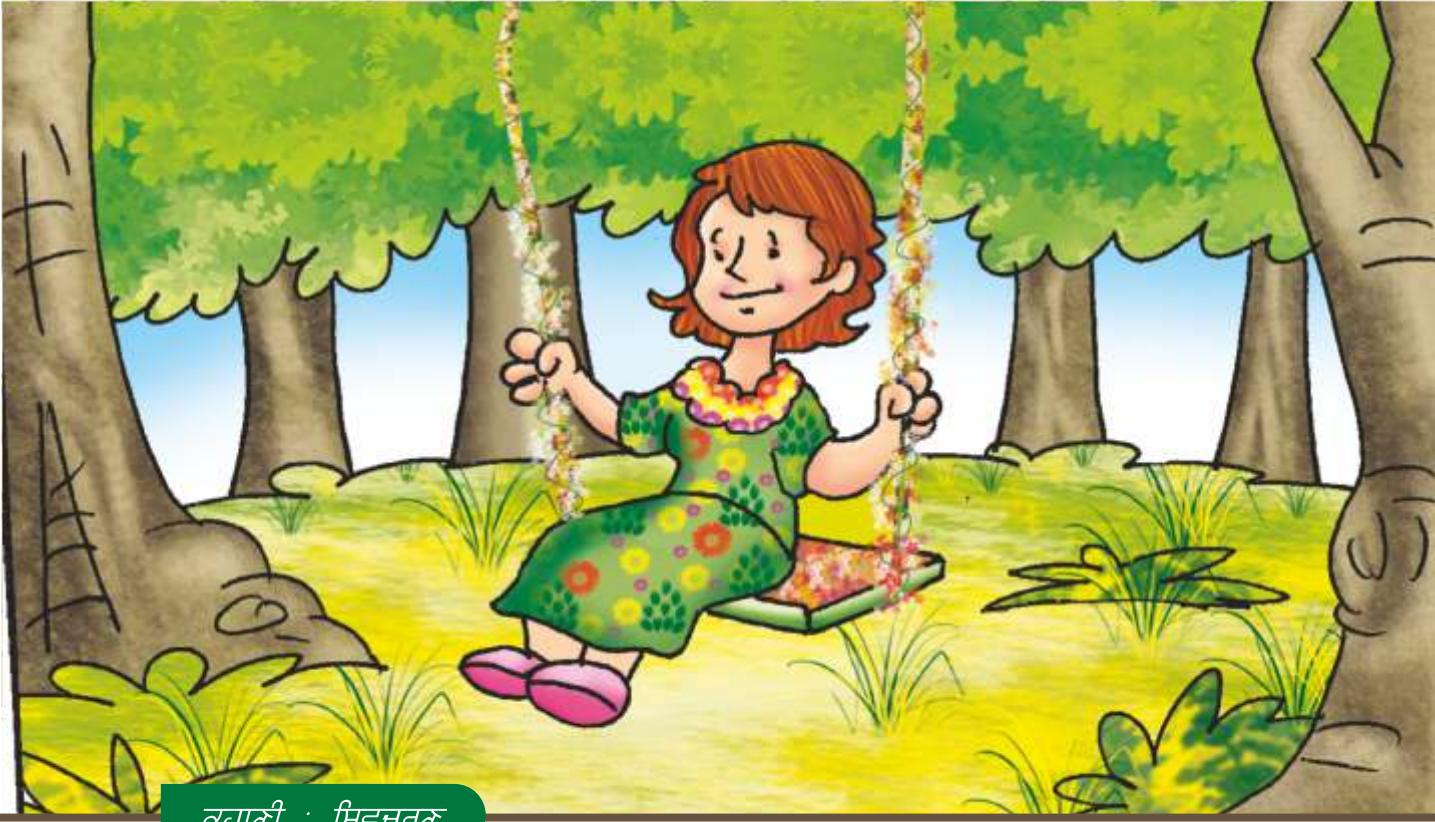

ਟਮਕੁ ਮੇਰੀ ਮੰਮੀ ਬਹੁਤ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ
ਬਾਦ ਮੈਂ ਮੰਮੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਟਾਲਾਂਗੀ।

ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਟਮਕੁ
ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ।

ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ। ਅੱਜ ਦੇ
ਬਾਦ ਮੈਂ ਕਦੇ ਆਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।

ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ।

ਕਹਾਣੀ : ਸਿਵਚਰਣ

ਵਨਪਰੀ ਦੀ ਦਾਵਤ

ਇਕ ਸੀ ਵਨਪਰੀ। ਵਨਪਰੀ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਵੀ ਬੜਾ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਉਹ ਰੰਗ-ਬਿੰਬਰਿਗੇ ਛੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸੁੰਦਰ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਜੰਗਲੀ-ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੇ ਝੂਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਹੱਸਿਆਂ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਵਨਪਰੀ ਕਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ ਨਾਲ ਹੱਸੀ-ਠਿੱਠੇਲੀ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਗੀਤ ਗੁਣਗੁਨਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਨਪਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਹਸੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਵਨ ਦੇ ਪਸੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਦਾਵਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾਵਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ, ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ, ਰਾਜੂ ਭਾਲੂ, ਮੁਨਮੁਨ ਗਿਲਹਰੀ, ਛੋਟੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਪਸੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਦਾਵਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ, ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ,

ਛੋਟੂ ਖਰਗੋਸ਼, ਮੁਨਮੁਨ ਗਿਲਹਰੀ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸੱਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾਵਤ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - "ਵਨਪਰੀ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਾਵਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ?"

"ਸੰਭਵ ਹੈ ਅੱਜ ਵਨਪਰੀ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਹੋਵੇ।" ਸੋਨਲ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦਾਵਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ। ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨਾ ਨੇ ਵਨਪਰੀ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਖਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫਲ, ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਉਬਲੇ ਬੀਜ਼, ਕੌਮਲ ਪੱਤੇ, ਕੌਮਲ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਬੀਜ਼, ਫਲਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪਕਵਾਨ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਏ। ਸਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਦਾਵਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਵਨਪਰੀ ਤੋਂ

ਪੁੱਛਿਆ- "ਵਨਪਰੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਦਾਵਤ ਆਪ ਨੇ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਅੱਜ ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ?"

ਵਨਪਰੀ ਬੋਲੀ- "ਹਰੀਆ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ"

"ਕਿਵੇਂ?" ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਗੁੰਜਿਆ।

"ਹਰੀਆ ਤੁਸੀਂ ਅੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਥੀ ਜੰਗਲ ਦੇ ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਖਾਂਦੇ ਵਕਤ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਠਲੀਆਂ, ਛਿਲਕੇ, ਬੀਜ਼, ਅੱਧੇ ਖਾਧੇ ਫਲ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਸੁੱਟੀਆਂ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਜਿਥੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਕੁੱਝ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਬੀਜ਼ ਵਕਤ ਸਿਰ ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅੱਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਵੱਧ ਕੇ ਰੁੱਖ, ਟਹਿਣੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸ਼ੇਭਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।" ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਉਤੱਤ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁਨਮੁਨ ਗਿਲਹਰੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਕੇ ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਗੱਲ ਅਗੇ ਤੌਰੀ, "ਭਾਈਓ! ਅੱਤੇ ਭੈਣਾਂ! ਇਹ ਮੁਨਮੁਨ ਵਸਤੂ ਭੰਡਾਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਿਪੁੰਨ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੀਜ਼, ਖਾਦ, ਪੁੱਛਿਆ- "ਵਨਪਰੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਦਾਵਤ ਆਪ ਨੇ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਅੱਜ ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ?"

ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- "ਗਜ਼ੂ ਭਾਲੂ ਵਰਗੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੀਜ ਉਲੱਝਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲੱਝੇ ਬੀਜ ਜਦ ਜਮੀਨ ਤੇ ਫਿਗਾਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਘਣੇ ਛਾਂਦਾਰ ਜਾਂ ਕੰਟੀਲੇ ਰੁੱਖ, ਝਾੜੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਵਨ ਨੂੰ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭੈਣਾਂ ਅੱਤੇ ਭਰਾਵੇ, ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ, ਕਜਰੀ ਬੁਲਬੁਲ ਅੱਤੇ ਛੋਟੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਆਦਿ ਆਪਣੀ ਵਿੱਠ

ਤਨਾ ਅੱਤੇ ਜੜਾਂ ਆਦਿ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਗੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਬੀਜ਼, ਫਲ ਆਦਿ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਨਮੁਨ ਆਪਣੀਆਂ ਭੰਡਾਰਨ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬੇ ਬੀਜ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਉਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਧਦੇ ਹਨ ਅੱਤੇ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ, ਟਹਿਣੀਆਂ, ਘਾਹ ਬਣ ਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਮੁਨਮੁਨ ਗਿਲਹਰੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ।

ਵਨਪਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- "ਗਜ਼ੂ ਭਾਲੂ ਵਰਗੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੀਜ ਉਲੱਝਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲੱਝੇ ਬੀਜ ਜਦ ਜਮੀਨ ਤੇ ਫਿਗਾਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਘਣੇ ਛਾਂਦਾਰ ਜਾਂ ਕੰਟੀਲੇ ਰੁੱਖ, ਝਾੜੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਵਨ ਨੂੰ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭੈਣਾਂ ਅੱਤੇ ਭਰਾਵੇ, ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ, ਕਜਰੀ ਬੁਲਬੁਲ ਅੱਤੇ ਛੋਟੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਆਦਿ ਆਪਣੀ ਵਿੱਠ

ਰਾਹੀਂ ਖਾਧੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੀਜ ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੁਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਨ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਵਨਪਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਪਸੂ-ਪੰਛੀ ਬੜੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਭਲਾ, ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੱਕਣ ਲੱਗੇ। ਸੋਨਲ ਚਿੜੀ ਨੇ ਮੌਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ— "ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰੁਖ, ਟਹਿਣੀਆਂ, ਝਾੜੀ, ਘਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਲਈ ਜੰਗਲ ਦੇ ਬੜੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜੰਗਲ ਹੀ ਹਨ। ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤੇ, ਤਿਨਕੇ, ਘਾਹ ਆਦਿ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੂਣੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੰਗਲੀ ਸੰਪਤੀ ਜਿਵੇਂ ਰੁਖ, ਟਹਿਣੀਆਂ, ਝਾੜੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰੀਏ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਗਾਲ ਕਰੀਏ।"

ਹਰੀਆ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਸੋਨਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ— "ਵਨਪਰੀ, ਰੁਖ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਰੁਖ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਚਿਲਚਲਾਉਂਦੀ ਧੁੱਪ, ਕੰਬਕੰਬਾਉਂਦੀ ਸਰਦੀ ਅਤੇ ਵਰਖਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀਏ।"

"ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ।" ਵਨਪਰੀ ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁਪ ਹੋ ਗਈ। ■

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਗੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

1) ਕਸ਼ਮੀਰੀ	8) ਜਨਵਰੀ
2) ਗੋਦਾਵਰੀ	9) ਸ਼ਬਰੀ
3) ਵੀ.ਵੀ. ਗਿਰੀ	10) ਪਾਵਾਪੁਰੀ
4) ਬੰਦਰਸੇਰੀ	11) ਕਰਣਮ ਭਲੇਸਵਰੀ
5) ਗਾਂਧਾਰੀ	12) ਮਲੀਪੁਰੀ
6) ਪੁਰੀ	13) ਮੇਰੀ ਕਿਊਰੀ
7) ਸੀ. ਰਾਜਗੋਪਾਲਾਚਾਰੀ	14) ਕੰਠਿਆ ਕੁਮਾਰੀ
	15) ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ

- * ਕੰਗਾਰੂ ਰੇਟ ਇੱਕਮਾਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ।
- * ਭਾਲੂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਜਨਮ ਦੇ ਬਾਦ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਂਦਾ ਹੈ।
- * ਸੇਲਫਿਸ਼ ਨਾਮ ਮੱਛੀ 80 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੁੱਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਹਤਾਰ ਨਾਲ ਤੈਰਦੀ ਹੈ।
- * ਡਾਲਫਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਮੱਛੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- * ਕਾਂਸਾ, ਤਾਂਬਾ ਅਤੇ ਟੀਠ ਪਾਤੂਆਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ।
- * ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ 7 ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਵਾਧੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਵ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤਕ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਿਗਨਲ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਕੱਛੂਕੰਮਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
- * ਉਠ ਨਿੰਮ ਦੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਗਿਰਗਿਟ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਆਜਾਦ ਰਹਿ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- * ਉਠ ਦੀ ਪਿੱਠ ਦਾ ਕੁੱਬ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਰਬੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਬ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਚਰਬੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਆਦਾ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਕਾਫੀ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਇਹ ਕੁੱਬ ਛਿੱਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਤੁਰੰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਘੜਿਆਲ ਉਸ ਆਂਡੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਆਂਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
- * ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਡੀ' ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੈਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮਾਨਵ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜ਼ਲਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਖਾੜਨ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਸਾ ਵਿੱਚ ਮੈਡਰਿਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- * ਅਸੀਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 8 ਘੰਟੇ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਬਿੱਲੀਆਂ 16 ਘੰਟੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਸੌਂ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
- * ਕੇਕੜੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਵੱਚ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਸੀਬਤ ਆਉਣ ਤੇ ਇਹ ਕੱਛੂਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਵੱਚ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- * ਕਾਕਰੋਚ ਦਾ ਮੂਨ ਰੰਗਹੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ: ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਕਹਾਣੀ : ਅਨੀਤਾ ਅਰੋੜਾ

ਅਠੋਖੀ ਸਜਾ

ਫ ਮਛਮ ਜੰਗਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ 'ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ' ਵਰਗੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਜੱਜ ਝਬਰੂ ਚੀਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਡਰ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪ੍ਰਿਯ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਰਾਜਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਨਾਲ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਉਹ ਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਨੂ ਭਾਲੂ ਜੋ ਇੱਕ ਖੂੰਖਾਰ ਡਾਕੂ ਸੀ, ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਝਬਰੂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਸਬੂਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਹੋਲੂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਮਾਮ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੰਗਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝਬਰੂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਜਿਸ ਦੀ

ਵਜ਼ਾ ਨਾਲ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦਿਮਾਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਝਬਰੂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰਨ ਤਕ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗੋਲ-ਗੋਲ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੱਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਫੈਲਦੀ ਗਈ। ਪਲਭਰ ਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜਾ ਦਾ ਕੈਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਦਾਅਪੇਚ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਹਿਰ ਸੀ ਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਚੰਗੀ ਦੋਸਤੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਧਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਏ। ਸਿਪਾਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਚਲਾਕ ਜਾਨੂ ਉਸ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਝਬਰੂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਖੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੌਕੰਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਲਾਨ ਝਬਰੂ ਦੇ ਇਕਲੋਤੇ ਬੇਟੇ ਬਬਰੂ ਦਾ ਅਪਹਰਣ

ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਬਰੂ ਨੂੰ ਬਰੀਚੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਉਠਾ ਲਿਆ। ਬਬਰੂ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਚਿਲਾਇਆ ਗਾਰਡ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਜਾਨੂ ਨੂੰ ਗਾਰਡ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਿਆ। ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੱਚ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤਕ ਡਰਿਆ ਸਹਿਮਿਆ ਬਬਰੂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਗੋਟ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਦ ਜਾਨੂ ਲੇਟਿਆ ਤਾਂ ਬਕਾਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਬਬਰੂ ਨੂੰ ਜੋਰਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਦੋ ਕਮਰੇ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਤੀਸਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਟੀਵੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਸਪੇਸਲ ਨਿਊਜ਼' ਬੁਲੇਟਿਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁੰਖਾਰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਬਰੂ ਦੇ ਅਪਹਰਣ ਤਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਬਬਰੂ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਵਾਂਗ ਨਿਡਰ ਸੀ।

ਕਿਚਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਖਾਪੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਜਾਨੂ ਹੁਣ ਵੀ ਸੁੱਤਾ ਹੋਹਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਥੋੜਾ-ਥੋੜਾ ਖੂਨ ਹੁਣ ਵੀ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਠ ਨੂੰ ਗਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਿੱਠ ਤੇ ਨਰਮ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸਪੱਰਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਜਾਨੂ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ ਗਈ। ਬਬਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ— 'ਅੰਕਲ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ। ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ

ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇੰਝ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂਗਾ। ਆਪ ਦਵਾਈ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। 'ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਐਨੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਨੂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਦਯਾ ਆ ਗਈ। 'ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅੰਦਰ ਕੁੱਝ ਖਾਣ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾ ਕੇ ਖਾ ਲਾਉ।' ਉਹ ਬੋਲਿਆ।

ਬਬਰੂ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਨੂ ਲਈ ਕੁਝ ਲੈ ਆਇਆ। 'ਅੰਕਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਪ ਵੀ ਖਾ ਲਾਉ।'

ਬਬਰੂ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਜਾਨੂ ਤੇ ਜਾਦੂ ਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਲਾਂ ਗੁਜਰ ਗਏ ਜਦ ਤੋਂ ਉਹ ਡਾਕੂ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਪਿਆਰ, ਸਨੌਰ, ਮਮਤਾ ਸਭ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮ ਗਈਆਂ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਦ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਿਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਡਾਕੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਤਦ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਿੱਕਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ— "ਮੈਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਜਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।" ਉਸ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਬਬਰੂ ਨੇ ਤੋੜੀ।

- ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ਅੰਕਲ?
ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਾਉ।

ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਇਕਦਮ ਚੌਂਕ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੌਝ

ਪੁੰਝਦੇ ਹੋਏ ਬਬਰੂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - "ਮੈਂ ਠੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਛੱਡ ਆਵਾਂਗਾ ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੇਸੀ ਜੜੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਭਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਬਰੂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀਆਂ-ਪਿਆਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨੂੰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਲੇਪ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ, ਦਵਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਨੂੰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਬਰੂ ਲਗਾ ਰਿਹਾ। ਐਨੀ ਨੇੜਤਾ ਨਾਲ ਖੂਖਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕੂ ਦਾ ਮਨ ਐਨਾ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

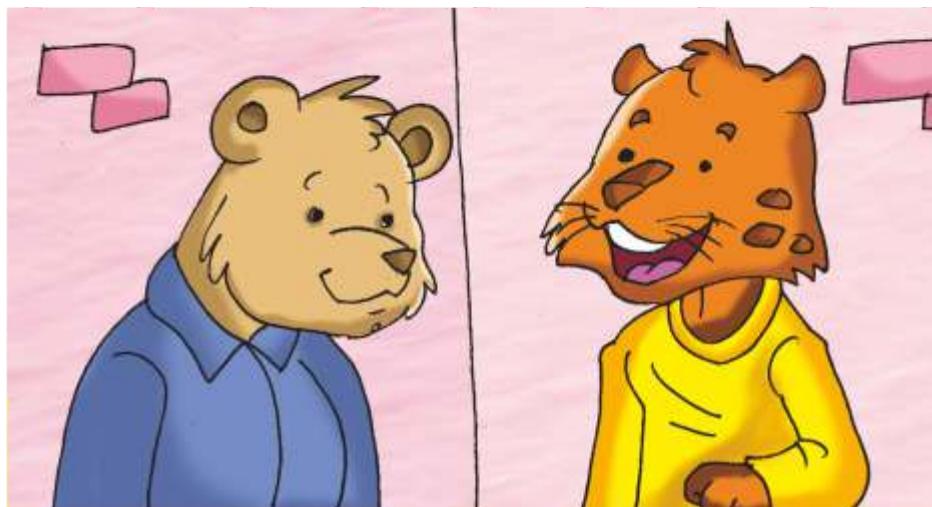
ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੰਗਲ ਦੇ ਗੁਪਤ ਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬਬਰੂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਤੋਂ ਉਹ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਇਥਰੂ ਆਪਣੀ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ - 'ਤੇਰੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਨੂੰ ਵਰਗਾ ਅਪਰਾਧੀ ਡਾਕੂ ਬਬਰੂ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਜਾਏਗਾ। ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਬਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੁੰਜੀ।

'ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੱਭਣ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਨੂੰ ਅੰਕਲ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਣ ਆਏ ਹਨ।' ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਨੂੰ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਇਆ।

ਬਬਰੂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਖੁਸ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਇਥਰੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ

ਬੋਲਿਆ - "ਅੱਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਦੇ ਬਬਰੂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਾਰ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਐਸ਼ੋਆਰਾਮ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਉਹ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਬਰੂ ਦੇ ਸਾਥ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ, ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।" ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਹੰਝੂ ਪੁੰਝਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਦੂਰ ਹੱਟ ਗਿਆ।

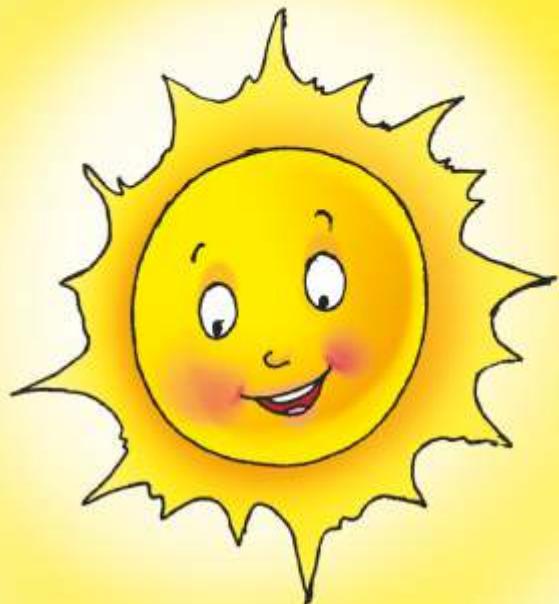
ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਾਦ ਬਬਰੂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- ਸਵੇਰ ਦਾ

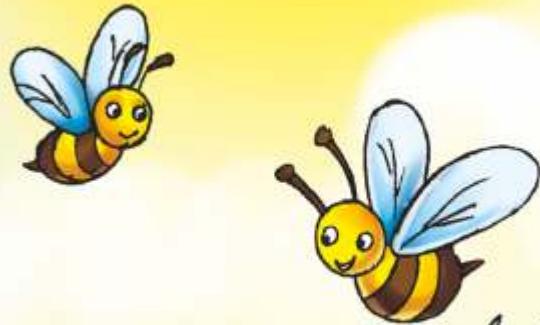
ਭੁੱਲਿਆ ਜੇਕਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਤੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਹੀ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਤੂੰ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਵੋਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਤਕ ਕੋਈ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ ਜਾਂ ਹਤਿਆਰਾ ਨਾ ਬਣੇ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰਾ ਭਵਿੱਖ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲਝਣਾ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਨਿਬੜਨਾ ਹੈ ਬਸ, ਇਹੀ ਸਮਝਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਏਂਗਾ, ਇਥੇ ਰਹੇਗਾ ਬਬਰੂ ਦੇ ਨਾਲ।

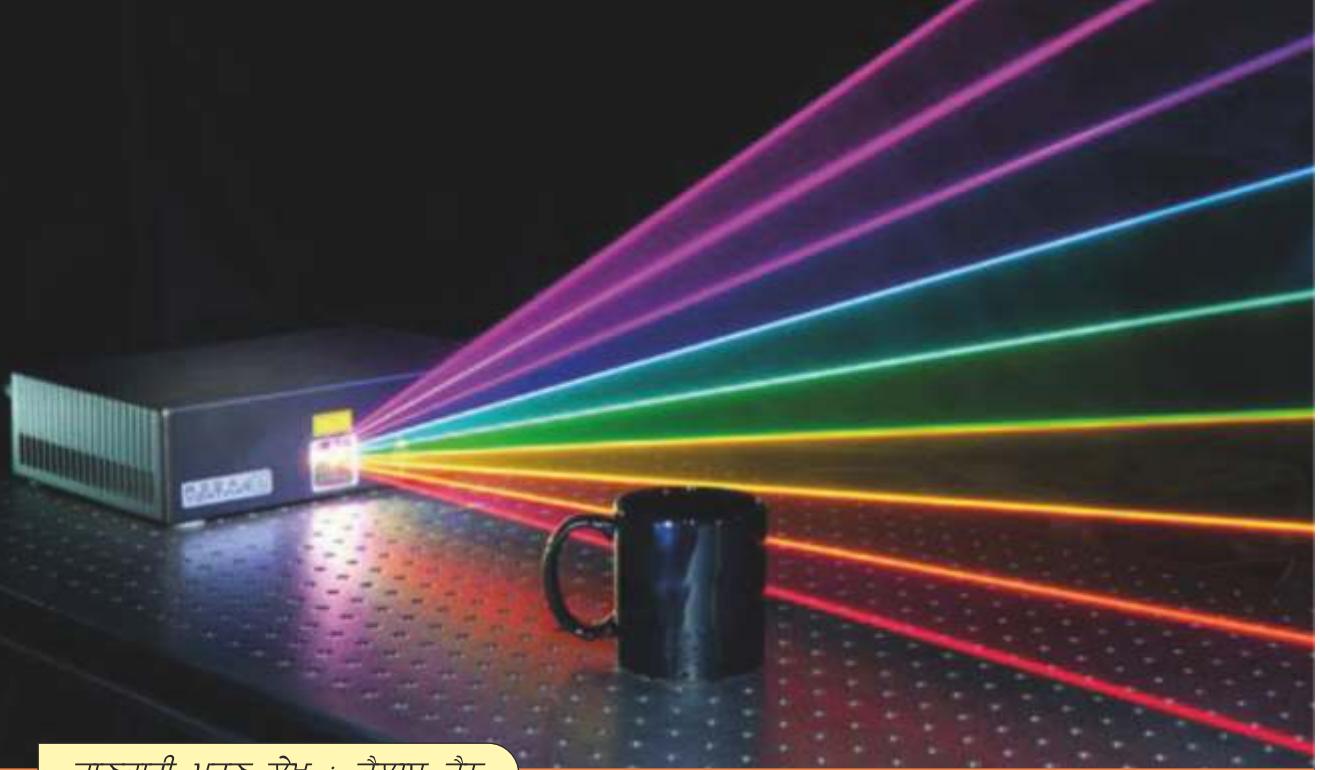
ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ

ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ।
 ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੈਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ।
 ਲਾਲ ਭੂਰਾ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਹੈ ਮੇਰਾ।
 ਸੁਈ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਡੰਗ ਹੈ ਮੇਰਾ।
 ਆਪਣੀ ਕਰਾਂ ਪੂਰੀ ਰਖਵਾਲੀ।
 ਮੇਰਾ ਵਾਰ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਖਾਲੀ।
 ਛੱਤੇ ਤੇ ਮੈਂ ਘਰ ਬਣਾਵਾ।
 ਉਸੇ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਿਤਾਵਾ।

ਛੁੱਲਾਂ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਹਰਦਮ ਫੇਰਾ।
 ਛੁੱਲ-ਛੁੱਲ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ ਮੇਰਾ।
 ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਸਿਖਾਵਾਂ।
 ਏਕੇ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਵਾਂ।
 ਜੱਗ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹੋਦ ਜੇ ਮੁੱਕ ਜਾਓ।
 ਬੰਦੇ ਲਈ ਫਿਰ ਸ਼ਹਿਦ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਓ।
 ਭਾਵੇਂ ਲੋਕੀ ਮੈਥੋਂ ਡਰਦੇ।
 ਫਿਰ ਵੀ 'ਛਿੱਲੋ' ਕਦਰ ਨੇ ਕਰਦੇ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਰਣ ਲੇਖ : ਕੈਲਾਜ਼ ਜੈਨ

ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾਂ ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ

ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਢਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਲੇਜ਼ਰ' ਦੀ ਕਾਢ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਲੇਜ਼ਰ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਕਾਢਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਇਹ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀਆਂ ਸੰਕਾਵਾਂ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਥੋਂਗ ਹੈ।

ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਚਾਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਲਭਰ ਵਿੱਚ ਮੌਰੀ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਲੇਜ਼ਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਮਲ ਅੰਗ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਵੀ ਉਸੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਹੈ।

'ਲੇਜ਼ਰ' ਨਾਮ ਅੰਗੇਜ਼ੀ ਦੇ 'ਐਲ. ਏ.ਐਸ. ਈ. ਆਰ.' (laser) ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਹੈ 'ਲਾਈਟ ਇੰਮਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬਾਈ ਸਿਟਮਲੇਟੇਡ ਐਮਿਸ਼ਨ ਆਫ ਰੇਡਿਏਸ਼ਨ'। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਾਢ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੀ.ਐਚ. ਮੈਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 1917 ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਈਸਟੀਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਅਜੂਬਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ।

ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਥੇ ਸਧਾਰਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੱਤ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਧਾਰਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲਣਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਲੇਜ਼ਰ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਪਤਲੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਚੌੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੇਜ਼ਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੇਜ਼ਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੱਖਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਚਾਲੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸਥਿਤ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਇੱਕ ਪੇਨੀ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣ ਸਮੁੱਹ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਾਹ ਉਸ ਨੇ ਮਾਤਰ ਇੱਕ ਸੈਂਕੰਡ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਰਣ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਵਰਗ ਮੀਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਨ 1960 ਵਿੱਚ ਟੀ.ਐਚ. ਮੈਮਨ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਕ ਲਾਲ ਮਣੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪਕਤਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਜ਼ਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਰੁੱਕ-ਰੁੱਕ ਕੇ ਲਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧਿਕ ਲਾਲ ਮਣੀ ਦੀ ਛੜ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਮਕਦਾਰ ਦਰਪਣ ਵਾਂਗ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿਰਾ ਤਾਂ ਦਰਪਣ ਵੱਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਾਵਰਤਿਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਿਰਾ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪਾਰਦਰਸ਼ਕ ਰਹੇ। ਇਸ ਮਣੀ ਦੇ ਇਗਣ-ਗਿਰਧ ਇੱਕ ਟਿਊਬ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ-ਇਮਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੌਰਮੰਡਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਮਕਦਾਰ ਗੈਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੈਂਕਿੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤੀਹ ਕਿਲੋਵਾਟ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੜਕਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

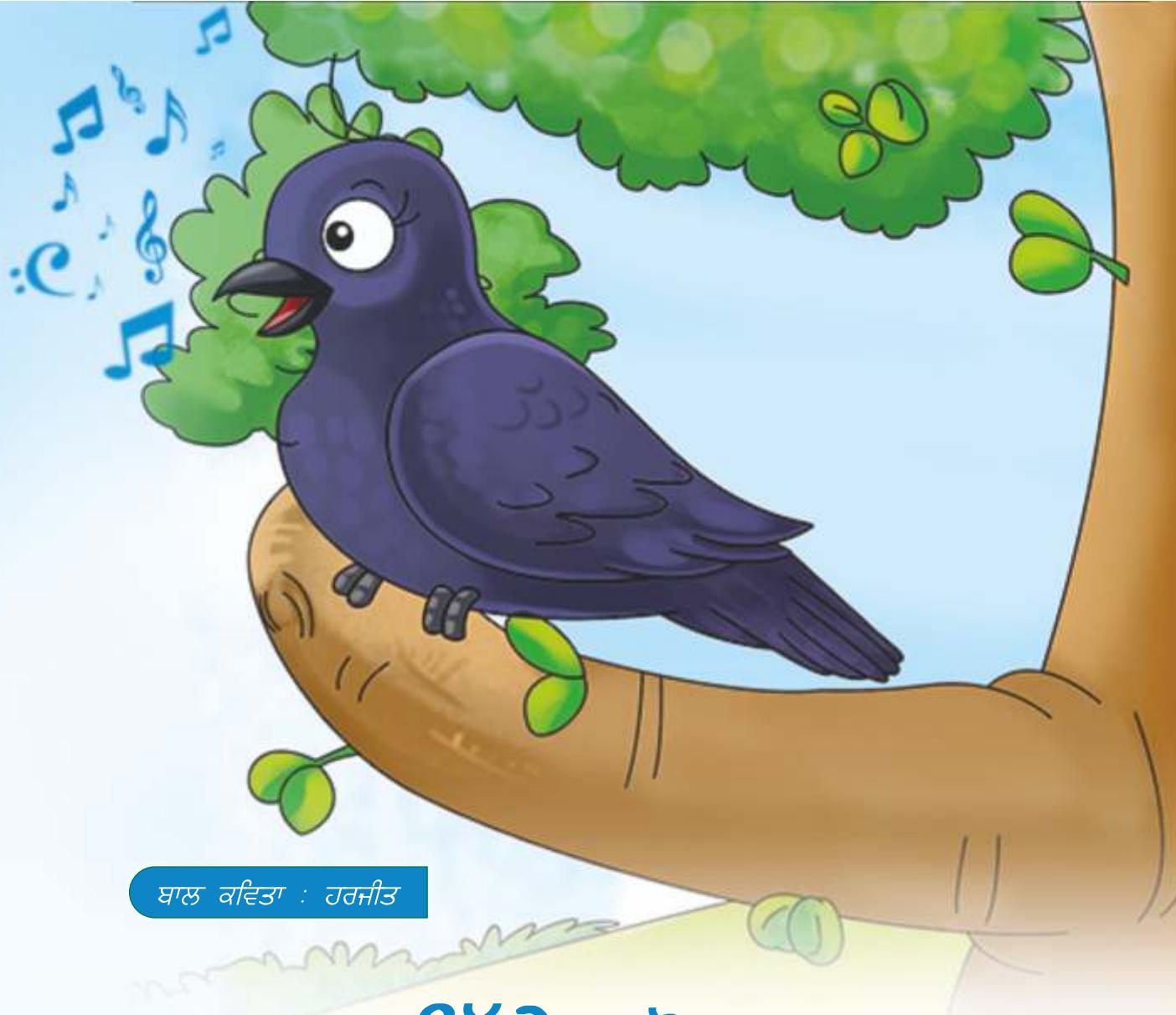
ਸੰਬੰਧਿਕ ਲਾਲ ਮਣੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਤਕ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਚ, ਪਲਾਸਟਿਕ, ਦ੍ਰਵ ਅਤੇ ਗੈਸਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਵਿਭਿੰਨ ਲੇਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆਰਗਨ ਲੇਜ਼ਰ, ਰੂਬੀ ਲੇਜ਼ਰ, ਅਮੈਨੀਅਮ ਲੇਜ਼ਰ, ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਲੇਜ਼ਰ, ਯੋਗ ਲੇਜ਼ਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਲੇਜ਼ਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਸ ਲੇਜ਼ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਿਲਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯੋਨ ਲੇਜ਼ਰ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲਾਲ ਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਿਲਿਯਮ ਕੇਡੀਯਮ ਲੇਜ਼ਰ ਤੋਂ ਨੀਲੀ ਅਤੇ ਆਰਮੋਨ-ਇਧਨ ਲੇਜ਼ਰ ਤੋਂ ਹਰੀ ਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੇਡੀਕਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇਸ ਕਾਢ ਨੇ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਚਮੁੱਚ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਖ ਵਰਗੇ ਨਾਜੂਕ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਅੰਗ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾ ਦਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅੱਖ ਦੇ 'ਰੇਟਿਨਾ' ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੇ ਸਚਮੁੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹੁਣ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਦੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੱਕ, ਕੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਸਰਜਨ ਦਾ ਚਾਕੂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ, ਹੁਣ ਲੇਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਤਕ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ

ਹਰੀ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾਂ ਖੂਨ ਨੂੰ ਉਪਰ ਹੀ ਜਮਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਮਾਰਾ ਅਤੇ ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ, ਅਂਤੜੀਆਂ ਦੀ ਸਰਜਰੀ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਰਜਰੀ, ਕੈਂਸਰ ਆਦਿ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਲੇਸਟ੍ਰੋਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਧਮਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਵੀ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਡਨੀ-ਸਟੋਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾਂ ਨਾਲ ਗਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੇਜ਼ਰ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਵਿਲੱਖਣ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰੂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ, ਕੱਟਣ, ਛੇਕ ਕਰਨ, ਟਾਂਕਾ ਲਗਾਉਣ ਆਦਿ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾਈ ਜ਼ਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀਰਾ ਅਤੇ ਪਲੇਟਿਨਮ ਵਰਗੇ ਸਖਤ ਅਤੇ ਕਠੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁਸਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਗਗਨਚੰਬੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਲੇਜ਼ਰ ਕਿਰਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਾੜ ਖੋਜ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੇਜ਼ਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਹਾਨ-ਨਕਸ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਤਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੌਸਮ-ਵਿਗਿਆਨ, ਭੁਚਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਣ ਨਾਪਣ, ਹੋਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਅਧਾਰੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵਰਗੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੇ ਕੰਮ ਲੇਜ਼ਰ ਰਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੇਜ਼ਰ ਦੀ ਕਾਢ ਅਨੇਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਢ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਚੰਭਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਲ ਤਕ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਮਾਤਰ ਕਲਪਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਲੇਜ਼ਰ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਭਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜੀ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ : ਹਰਜੀਤ

ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ

ਤੋਤਾ ਬਹੁਤ ਬੋਲਦਾ ਲੇਕਿਨ,
ਉਸ ਦੀ ਉਚੀ ਨਹੀਂ ਉਡਾਨ।
ਚੁਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਚੀਲ ਸਿਆਣੀ,
ਉਡਦੀ ਖੂਬ ਉਚੇ ਆਸਮਾਨ।

ਕੋਇਲ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੀ,
ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨ।
ਕਾਂ-ਕਾਂ ਜੋ ਕਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਕੋਈ ਨਾ ਸੁਣਦਾ ਉਸ ਗਾਨ।

ਜੋ ਬੱਚੇ ਕੌੜੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ,
ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਖਾਨ।
ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਹੀ ਅਪਨਾਈਏ,
ਅਸੀਂ ਬਣ ਜਾਈਏ ਨੇਕ ਮਹਾਨ।

ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੀਸ ਝੁਕਾਈਏ,
ਮਾਤ - ਪਿਤਾ - ਗੁਰ ਰਬ ਸਮਾਨ।
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਦੇ ਜਾਈਏ,
ਹੋਵੇਗੀ ਫਿਰ ਉਚੀ ਸ਼ਾਨ।

ਕਹਾਣੀ ਡਾਇਨੋਸੋਰ ਦੀ ਉਸੇ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਅੱਖ ਜ ਤੋਂ ਕਈ ਅਰਥ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਦ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਲ ਹੀ ਜਲ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਪਰਬਤ ਸਨ, ਨਾ ਬਨਸਪਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਜਵਾਲਾਮੂਖੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਕੇ ਛੁੱਟੇ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਪਠਾਰ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਉਗੀਆਂ, ਪਰਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਅਨੰਤ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਰਬਤ ਨਿਕਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਜਿਥੇ ਪਰਬਤ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਸੀ, ਅਥਾਹ ਜਲ ਹੀ ਜਲਾ।

ਹੁਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 21 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੁਛ ਜੀਵਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਹੋਏ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ, ਅਰਥਾਤ ਡਾਇਨੋਸੋਰ ਵੀ, ਇਕ ਸੀ। ਤਦ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਤਿ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੇਰਾ ਵੰਸ਼ ਵੱਧਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਤਿਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ

ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ, ਕੁਝ ਸਾਂਤ, ਕੁਝ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਸਨ ਕੁਝ ਮਾਸਾਹਾਰੀ, ਕੁਝ ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਅਰਥਾਤ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ, ਆਕਾਰ, ਆਹਾਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਵੀ ਸਨ। ਕੁਝ ਅਗੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦੇ ਸਨ, ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ ਨਾਲ। ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 30 ਮੀਟਰ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਲਗਭਗ 250 ਪ੍ਰਾਤਿਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਵਜਨ 100 ਟਨ ਤਕ ਸੀ।

ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ 15-20 ਤਕ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਦਾ ਲਗਭਗ 45 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦਾ ਲਗਭਗ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਗਹਿਰਾ ਗੋਲਾਕਾਰ ਖੱਡਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਨਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਂਡੇ ਸੇਕੇ, ਮਾਦਾ ਤਾਂ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਦ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਖੁਦ ਹੀ ਆਂਡੇ ਦਾ ਕਵਚ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਤਿਆਂ ਦੇ ਆਂਡੇ ਸਰਕੂਲਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕੁਝ ਦੇ ਗੋਲ-ਮਟੋਲਾ।

ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਨੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲਗਭਗ ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਤਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ, ਅਰਥਾਤ ਸਾਢੇ ਛੇ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਕ ਬਾਹਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਇਆ

ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਸ ਦੇ ਨਾਲ ਧੂੜ ਅਤੇ ਇਰੋਡੀਅਮ ਨਾਮਕ ਤੱਤ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕੰਕਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੰਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਬਿਊਟਿਸ਼ ਸਰ ਰਿਚਰਡ ਐਵੇਨ ਨੇ ਸੰਨ 1842 ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਸਾਲ ਆਕਾਰ ਕੰਕਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਡਾ ਨਾਮਕਰਣ ਕੀਤਾ 'ਡਾਇਨਾਸੋਰ' ਜੋ ਗ੍ਰੀਕ ਸ਼ਬਦ ਡਾਇਨਸ (ਵਿਸਾਲ) ਸਾਰਸ (ਛਿਪਕਲੀ) ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਝ ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਸੀ।

ਨੇਬੋਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਡਾ. ਲਈਸ ਅਲਵਾਰੇਜ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਿਖਾਈਲ ਨਾਜ਼ਾਰੀਬ ਨੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਟੱਕਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ 'ਨੈਨਸੀ-ਪਲੇਸਿਓਰ' ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਜਲਚਰ ਹੈ ਜੋ ਰੂਸ ਦੀ ਬੇਕਾਲ ਝੀਲ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਬਾਰੋੰਟ ਦੇ ਜਲ ਮਾਰਗ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਝੀਲ, ਚਿਲੀ, ਨਾਰਵੇ, ਕੋਲੰਬੀਆ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਸਵੀਡਨ, ਆਈਸਲੈਂਡ,

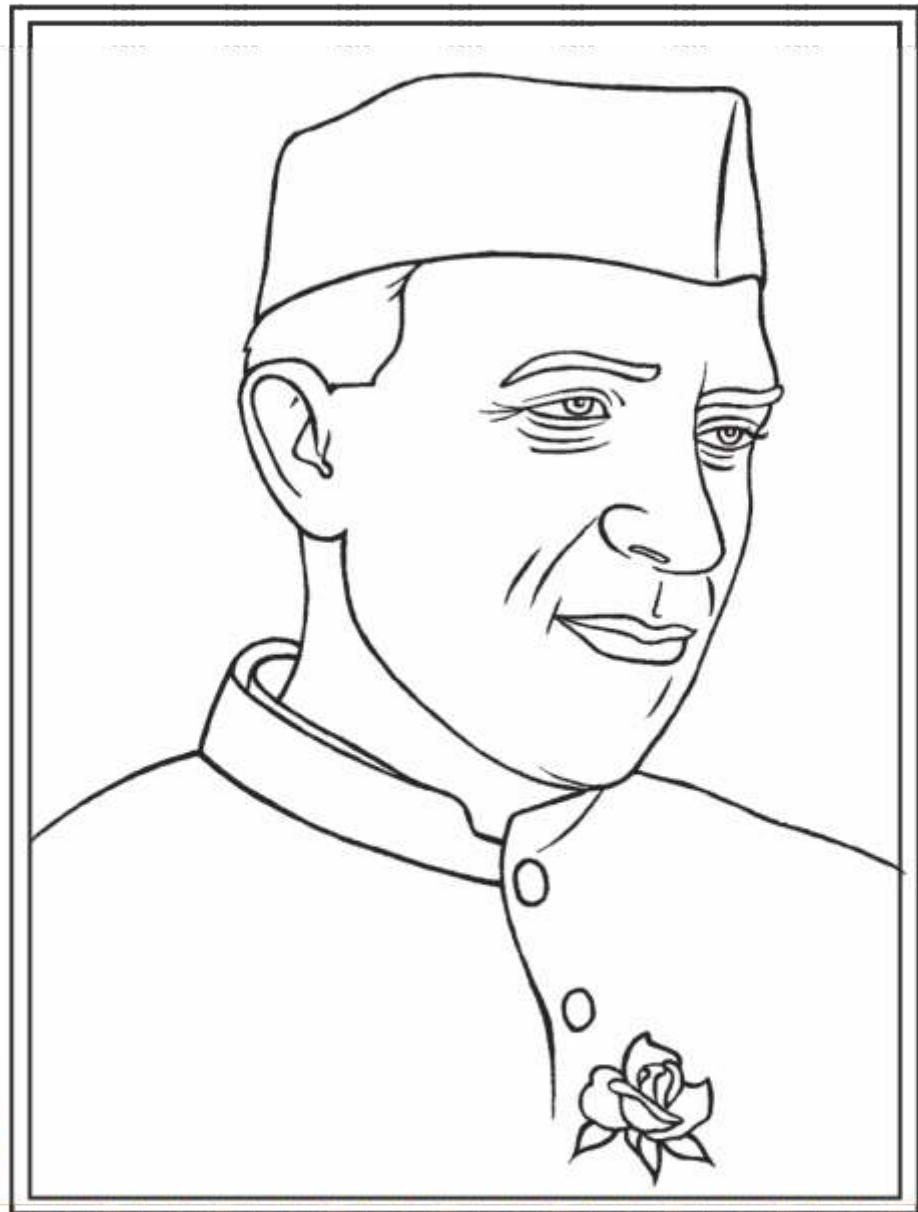
ਕਨਾਡਾ ਅਤੇ ਬਿਊਟਿਸ਼ ਦੀ ਲਾਚ ਨੇਸ ਝੀਲ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੈਨਸੀ ਜਲ ਵਿੱਚ 120 ਤੋਂ 125 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਤੇਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 15 ਤੋਂ 21 ਮੀਟਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਾ. ਟਾਮਰ, ਬੋਸਟਨ, ਸਿਕਾਗੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਾ. ਮੈਕਾਲੇ ਆਦਿ ਨੇ ਸੰਨ 1934 ਵਿੱਚ ਬਿਊਟਿਸ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਕੇ. ਵਿਲਸਨ ਗਹੀਂ ਨੈਨਸੀ ਦੇ ਖਿਚੇ ਗਏ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਦ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਡੇਲੀ ਮੇਲ, ਡੇਲੀ ਰਿਕਾਰਡ, ਡੇਲੀ ਸਕੇਚ ਨਾਮਕ ਸਮਾਚਾਰ-ਪੱਤਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਛਾਪੇ ਸਨ।

ਅਕਾਦਮੀ ਆਫ ਅਪਲਾਈਡ ਸਾਈਨਸ (ਬੋਸਟਨ) ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਈਸ ਨੇ ਅਕੇਲੇ ਲਾਚ ਨੇਸ ਝੀਲ ਦੇ 8000 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੱਤਰ ਖਿਚੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਨੈਨਸੀ-ਪਲੇਸਿਓਰ' ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਮੰਨੀ ਹੈ।

ਉਝ ਸੰਨ 1981-82 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਆਂਡੇ ਦੇ ਜੀਵਾਸਨ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮੀ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਲੈਬੋਟਰੀ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ, ਕੰਕਾਲ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰ ਨਾਲ ਬੋਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਦੱਸਾਂਗਾ।

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨਾਮ ਉਮਰ

ਪੂਰਾ ਪਤਾ

.....

ਅਗਸਤ 2022 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਅਸੀਮਤਾ (ਉਮਰ 6 ਸਾਲ)

ਹਾਊਸ ਨੰ : 569

ਬੁਰੇਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਹਰਮੂਲ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਕਲਿਆਣਪੁਰ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਵੰਸਿਕਾ ਬੇਬੇ (ਉਮਰ 11 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਬੁਢਲਾੜਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),

ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),

ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ),

ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੋਰਾਹਾ),

ਰਾਧਾ (ਜਗਰਾਉ),

ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ),

ਆਰਾਧਿਆ (ਡਿੱਲੀ),

ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪਤਨ),

ਵਿਦਿਤ ਬਜਾਜ (ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੁਰ)

ਜਸਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਬੋਹਾ),

ਨਿਤਿਨ ਕੰਡਾ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),

ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸਾ),

ਹਰਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਕੁਰਾਲੀ),

ਅਰਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪੇਵਾਲ),

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ (ਭੈਰੋ ਮਾਜ਼ਗਾ),

ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਹੀਰੋ ਖੁਰਦ),

ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ),

ਸੁਭਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),

ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲੇ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਦਸੰਬਰ 2022** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਜਨਵਰੀ 2023** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਜਸੀ ਡੇਰਾ ਬੱਸੀ

ਸੇਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਬਕ

॥ ਸੀ ਆਖਿਰ ਕਦੋਂ ਤਕ ਡਰ-ਡਰ ਕੇ ਜੀਵਾਂਗੇ? ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਚੰਦਨਵਨ ਤੇ ਬੜੀ ਆਫਤ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਨਵਰ ਜਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਸੇਰੂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਏਗਾ। - ਹੀਰੂ ਹਿਰਣ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਹੀਰੂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਆਖਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਤਕ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦੇ ਫਿਰਾਂਗੇ? ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ 'ਨੌ-

ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਡੰਪੀ ਗਧੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਡੰਪੀ ਭਾਈ ਲੇਕਿਨ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਘੰਟੀ ਬੰਨੇਗਾ ਕੌਣ?" ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਰਿਸਕ ਕੌਣ ਲਏਗਾ? ਸੇਰੂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੌਣ ਬਚਾਏਗਾ?" ਚੀਕੂ ਖਰੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਸੇਰੂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਅਤੇ ਬਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈ ਵਿੱਚ।" ਬਿਲੋ ਬਿਲੀ ਨੇ ਸਿਰ ਖੁਰਕਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਾਵਤ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਐਨਾ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਕੌਣ

ਕਰੇਗਾ? ਕੌਣ ਸੇਰੂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਏਗਾ?" ਚੀਕੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਬੋਲਿਆ।

ਚੀਕੂ ਅਤੇ ਬਿਲੋਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਹਲਕੀ-ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਾਨ ਆਗਈ। ਲੇਕਿਨ ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਪਲ ਸਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਮੱਸਿਆ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਸੇਰੂ ਆਏ ਦਿਨ ਚੰਦਨਵਨ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਆਈਡੀਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਜਾਨਵਰ ਦਿਲਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਬਰੂ ਬਾਰਾਸਿੰਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਦੱਸੋ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਤੂੰ ਚੁਪ ਕਿਉਂ ਸੀ?" ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

"ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਪ ਸੇਹ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸੇਰੂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਬਰੂ ਬਾਰਾਸਿੰਗਾ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

"ਸੇਹ! ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਏਗਾ? ਤੂੰ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੈ। ਉਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜਾਨਵਰ ਸੇਰੂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ?" ਚੀਕੂ ਬੋਲਿਆ।

"ਅਰੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੇਹ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਉਗੇ ਕੰਢੇ ਕਿੰਨੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੇਰੂ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਪ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪਏਗੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।" ਬਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉੱਝ ਵੀ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤੇਰੀ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।" ਹੀਰੂ ਬੋਲ ਪਿਆ।

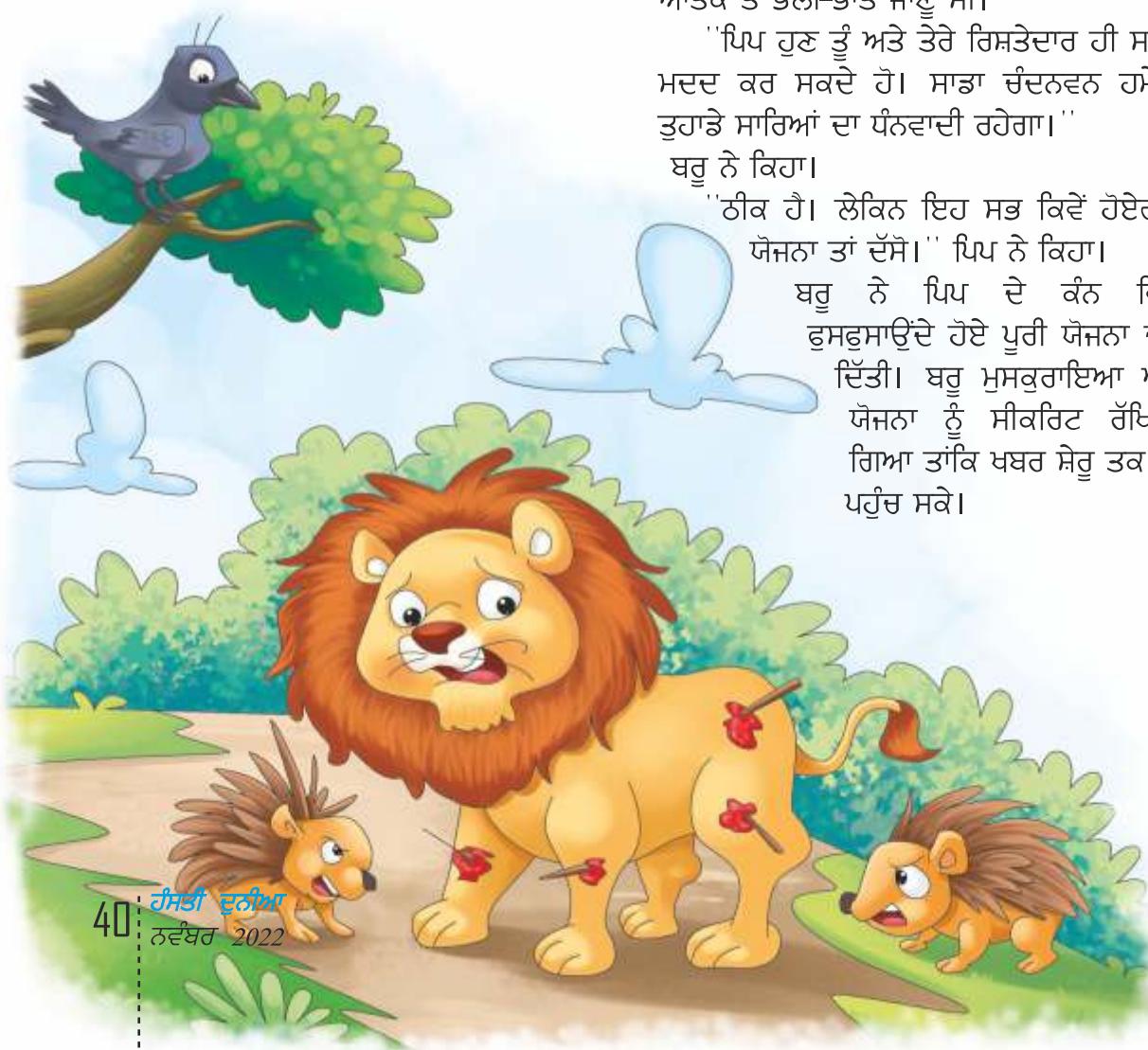
ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਹੀਰੂ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੇਹ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸੇਹ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੱਸੀ। ਸੇਹ ਵੀ ਸੇਰੂ ਦੇ ਆਤੰਕ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸੀ।

"ਪਿਪ ਹੁਣ ਤੂੰ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਡਾ ਚੰਦਨਵਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਰਹੇਗਾ।"

ਬਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਠੀਕ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗਾ? ਯੋਜਨਾ ਤਾਂ ਦੱਸੋ।" ਪਿਪ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਬਰੂ ਨੇ ਪਿਪ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਫੁਸਫੂਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਬਰੂ ਮੁਸਕੁਰਾਇਆ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੀਕਰਿਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂਕਿ ਖਬਰ ਸੇਰੂ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਚੰਦਨਵਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਕੱਕੂ ਕਾਂ ਮੰਡਰਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਰ ਹਲਚਲ ਤੇ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਕੱਕੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸੇਰੂ ਤੇ ਪਈ। ਉਹ ਦੱਬੇ ਪੈਰ ਚੰਦਨਵਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਘੁਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਕੱਕੂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਕੇ ਚੀਕਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਚੀਕਦੇ ਹੀ ਪਿਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੇਰੂ ਤੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਚਾਨਕ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸੇਰੂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਛੱਲਣੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਦੀ ਧਾਰ ਵਹਿਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਖੜਾ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ।

ਜੰਗਲ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਪਿਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੈਠਾ ਕੇ ਘੁਮਾਇਆ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਰੂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਬਰੂ ਬੋਲਿਆ— 'ਅੱਜ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੇਰੂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਬਕ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੜ ਕੇ ਚੰਦਨਵਨ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇਗਾ। ਅੱਜ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੜ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

ਬਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਚੀਕੂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਛਲਦੇ-ਕੁੱਦਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - "ਆਖਿਰ ਡਰਨਾ ਕਿਉਂ?"

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਠਹਾਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੇਰੂ ਨੇ ਚੰਦਨਵਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- ਜੋ ਗਿਆਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਗਿਆਨ ਹੈ।
- ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਣ ਪਰਮਹੰਸ
- ਕਰਮ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਏਕਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਉਹੀ ਸੇਜ਼ਨ ਜਤਨ ਹੈ।
- ਅਰਵਿੰਦ ਘੋਸ਼
- ਪਾਪ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।
- ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਪਾਪ ਧੋਣ ਦਾ ਸਾਬਣ ਹੈ।
- ਮੁਨਸੀ ਪ੍ਰਮਚੰਦ
- ਅਪਰਾਧੀ ਆਪਣੇ ਸਿਵਾਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਮਨੁੱਖ ਉਨਾਂ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਸਤਿ, ਤਿਆਗ,
ਦਯਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰੇਗਾ।
- ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਬਹੁਮੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ।
- ਸੇਕਸਪੀਯਰ
- ਜੋ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕੰਮਚੌਰ ਹਨ।
- ਉਤੱਤ ਸਿਖਿਆ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ਚਾਣਕਯ
- ਕੁਦਰਤ ਥੇਅੰਤ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੇਡਾਰ ਹੈ। ਪੱਤੇ-ਪੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆ ਹੈ ਪੂੰਜੀ ਉਸ ਤੋਂ
ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਿਣਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ।
- ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ
- ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ,
ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ।
- ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾ ਦੀ ਆਦਤ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਵੀ
ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਢੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।
- ਬਾਣਭੱਟ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਜਗਤਾਰ 'ਚਮਨ'

ਵਿਗਿਆਨ ਕਥਾ : ਰਾਧੇਲਾਲ

ਪੱਕਾ ਰਬੜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ?

ਜਾਂ

ਦਨੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਜਯਸੈਨ ਨੇ ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸਤੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਝਟਪੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਇੱਕ ਕਿਸਤੀ ਰੱਖੀ ਪਈ ਸੀ। ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਮਲਾਹ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - "ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਣਾ ਜਾ ਕੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਉ।"

ਸ਼ਸ਼ੀ ਮਲਾਹ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਲਗਭਗ ਦਸ ਮਿੰਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - "ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਦੋ ਘੰਟੇ ਕਿਸਤੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ।"

'ਠੀਕ ਹੈ।' ਮਲਾਹ ਝੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਸਾਰੇ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਮਲਾਹ ਨੇ ਕਿਸਤੀ ਥੋੜੀ। ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਪਲ ਕਿਸਤੀ ਨੇ ਕਿਨਾਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਗੇੰਦ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੁਮਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਤੇ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ - 'ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਇਹ ਗੇੰਦ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।'

'ਮੇਰਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੇੰਦ ਉਸ ਦੀ ਹੈ।' - ਮਲਾਹ ਬੋਲਿਆ।

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਉਸ ਗੇੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ - 'ਇਹ ਗੇੰਦ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੈ?' ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣ ਨਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਰਬੜ ਦੀ।' ਸੰਤੋਸ਼ ਬੋਲਿਆ।

'ਸਹੀ ਕਿਹਾ।' ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ। ਇਹ ਗੇੰਦ ਪੱਕੇ ਰਬੜ ਦੀ ਬਣੀ ਹੈ। 'ਤਾਂ ਫਿਰ?' ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਿਖਾਈ। 'ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਪੱਕੇ ਰਬੜ ਦੀ ਕਾਢ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?' 'ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ।'

'ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਾਂ?' ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣ ਨਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਹਾਂ-ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੋ।' -ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 'ਗੁਡ ਈਯਰ ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਬੜ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਲਗਾਉ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਜਦ ਵੀ ਯੁਮਣ ਨਿਕਲਦਾ। ਰਬੜ ਦੀ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਪੇਸ਼ਾਕ ਪਾਈ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਰਬੜ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਰਬੜ ਦੇ ਘੋਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਰਸਾਇਣਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।'

ਤਦ ਇੱਕ ਮੱਛੀ ਝੀਲ ਦੇ ਜਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵੱਲ ਉਛਲੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛਪਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਝੀਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ। ਸੁਭਾਵਿਕ : ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ ਗਿਆ।

'ਮੱਛੀ ਵੱਡੀ ਸੀ।' ਸੁਮਨ ਬੋਲਿਆ।

'ਹਾਂ।' ਸ਼ਸ਼ੀ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ।

'ਹਣ ਅਗੇ ਕਹੋ।' ਸੰਤੋਸ਼ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ।

ਉਹ ਬੋਲੇ - 'ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਗੁਡ ਈਯਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਰਬੜ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਗਵਾਂਦੀਆਂ

ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੜਨਾ ਪੇਂਦਾ।

'ਫਿਰ?' ਸੁਮਨ ਨੇ ਟੋਕਿਆ।

'ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵੀ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਡ ਈਯਰ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਦਾ ਐਨਾ ਪੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਮਾ-ਪੂਜੀ ਗਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਵੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦ ਵਕਤ ਸਿਰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ ਦੀ ਸਜਾ ਵੀ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ।'

'ਕਮਾਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਗੁਡ ਈਯਰ।' ਸਸ਼ੀ ਹੋਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

'ਬਿਲਗੁਲਾ।'

'ਜਦ ਉਹ ਜੇਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ?' ਸੁਮਨ ਨੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਨਹੀਂ ਜੁਗਾੜ ਲਾ ਕੇ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਉਥੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਦਿਮਾਗ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।'

ਸੰਤੋਸ਼ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਅਚਾਨਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਬੱਦਲ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਚੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਝੱਟ ਬੋਲਿਆ - 'ਵੇਖੋ, ਬੱਦਲ ਚੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।'

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਝਲਕ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੱਲ ਨਿਹਾਰਿਆ।

'ਕੀ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਗੁਡ ਈਯਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ?' ਸਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ।

'ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।'

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਚੱਸਿਆ।

ਤਾਂ ਫਿਰ?' ਸਸ਼ੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

'ਜੇਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਡ ਈਯਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਡ ਈਯਰ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕਦਮ ਅਨੁਕੂਲ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਰਸੋਈਘਰ ਵਿੱਚ ਰਬੜ ਅਤੇ ਗੰਧਕ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੈਸਟਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰਸੋਈਘਰ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵੱਲ ਜਾ ਟਿਕੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਗਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ।' ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਿੰਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰੁੱਕ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - 'ਭਾਈ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਚਲੋ।'

'ਬਹੁਤ ਖੂਬ!' ਕਹਿ ਕੇ ਮਲਾਹ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

'ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗੁਡ ਈਯਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਉਸ ਦਿਨ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

'ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।' ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ - 'ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਡਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਅਜੀਬ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਦੋਵੇਂ ਘੋਲ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਨੀ ਨਾਲ ਚੀਕ ਉਠਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਫਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਟੀਆਂ ਰਹਿਗਈਆਂ।

'ਕੀ ਹੋਇਆ?' ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - 'ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਗਈ?'

'ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਘੋਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪੱਕੇ ਰਬੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ।'

'ਅਰੇ ਵਾਹ! ਇਹ ਕਾਢ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਹੋ ਗਈ।' ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਹੋਂ ਇੱਕਠੇ ਨਿਕਲ ਪਿਆ।

'ਇੰਝ ਹੀ ਸਮਝ ਲਉ।' ਅਧਿਆਪਕ ਬੋਲੇ। ਕਿਸਤੀ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉਤਰੇ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ।

ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ

ਇਸ ਚੋਂ ਅੱਖਰ ਬਣਦੇ ਨੇ।
ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਸਾਂਚੇ ਢਲਦੇ ਨੇ।
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸਿਰਜਨਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।
ਪੁਸਤਕ ਚੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲੇ।
ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਫੁੱਲ ਖਿੜੇ।
ਸਤਯਮ-ਸਿਵਮ-ਸੁੰਦਰਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।
ਬੋਜਾਂ ਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਬਣੇ।
ਮਨ-ਮੰਦਿਰ ਭਗਵਾਨ ਬਣੇ।
ਗਿਆਨ 'ਚ ਆਏ ਪੂਰਨਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।
ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿਰਜੇ।
ਇੱਕ ਅਲੋਕਿਕ ਬਾਣੀ ਉਪਜੇ।
ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਧਿਆਤਮਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।
ਸਕਤੀ ਦੇਵੇ ਉਲਛਤ ਵਿੱਚ।
ਭਗਤੀ ਦੇਵੇ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ।
ਕਰਦੀ ਵਾਸ ਇਕਾਗਰਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।
ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ।
'ਬਾਲਮ' ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ।
ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ।
ਕਲਮ ਬਣਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ।

ਚਿੱਤਰਕਥਾ

(ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ)

ਹਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ
ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੌਂਕ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੈਸਿਆਂ
ਦੀ ਘਾਟ ਉਸ ਦੀ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-
ਵਾਰ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ।

ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਲੜਕਾ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ
ਰੱਦੀ ਇੱਕਠਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਰ ਦਿੰਦਾ।
ਉਹਨਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜਾਈ ਦਾ
ਖਰਚਾ ਚਲਾਉਂਦਾ।

ਇਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅਗਲੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਪੱਲਿਆ। ਉਸ ਲੜਕੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਟੈਂਟ-ਜਿਹੀ ਗਈ।

ਉਸ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਰਫ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਢੁੱਧ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੇ ਢੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ— ਦੀਚੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਢੁੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਚੁਕਾਊਂਗਾ।

ਉਹ ਲੜਕੀ ਹੱਸ ਪਈ ਅਤੇ ਬੋਲੀ - ਮੇਰੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸਵਾਰਥ ਜਾਂ ਲਾਭ ਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਤੂੰ ਭੁੱਧਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਢੁੱਧ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਲੜਕੇ ਨੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਉਸ
ਲੜਕੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ
ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਕਾਫੀ ਸਾਲ
ਗੁਜਰ ਗਏ।
ਉਹ ਗਰੀਬ
ਲੜਕਾ ਵੱਡਾ
ਹੋਇਆ ਅਤੇ
ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ
ਡਾਕਟਰ
ਹਾਵਰਡ ਕੈਲੀ
ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਹੋਇਆ।

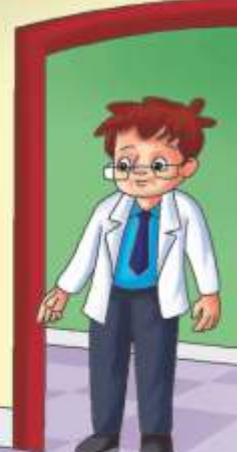
ਬੱਚਿਓ, ਡਾਕਟਰ ਹਾਵਰਡ ਕੈਲੀ ਨੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਡਿਯਮ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਕੰਸਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ
ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਢ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਕੈਲੀ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ
ਕੰਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ
ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਔਰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ।

ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਆਏ। ਇਹ ਉਹੀ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਔਰਤ ਭਾਕਟਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਡਾਕਟਰ ਕੈਲੀ
ਨੇ ਬਹੁਤ
ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ
ਅਤੇ ਉਸ
ਔਰਤ ਨੂੰ ਠੀਕ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

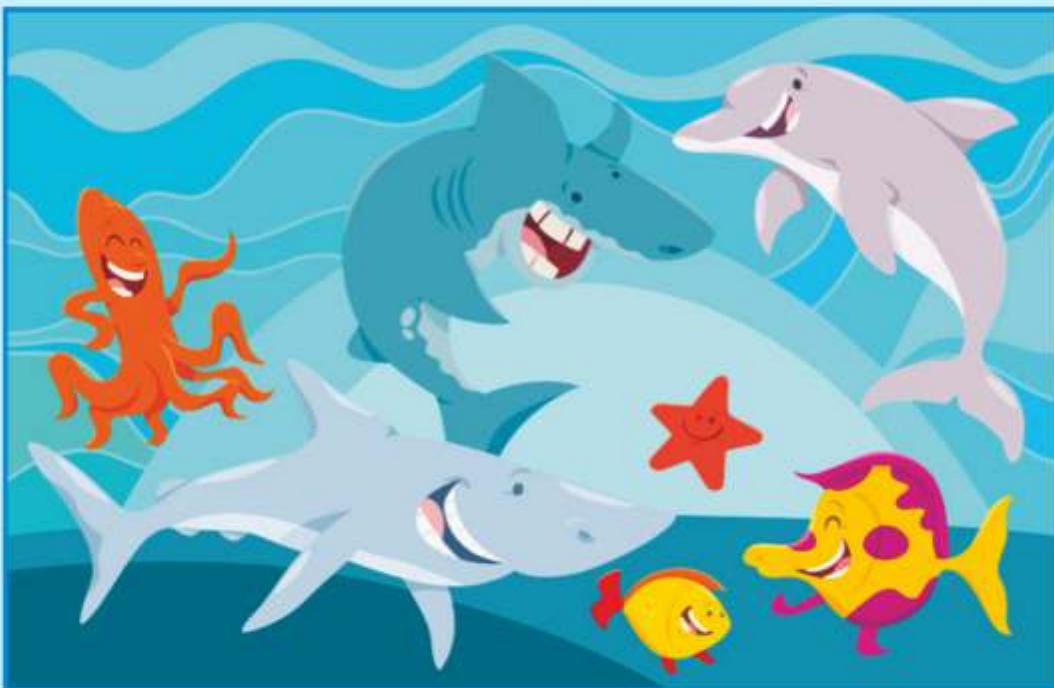
ਜਦ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਬਿਲ
ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਿਲ
ਖੋਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ
ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਦਗੀ ਗੁਜਰ ਜਾਏਗੀ।

ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ
ਔਰਤ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਸ ਤੇ ਲਿਖਿਆ
ਸੀ - 'ਹਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ
ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਦੇ ਲਈ
ਧੰਨਵਾਦ। "ਡਾਕਟਰ ਕੈਲੀ"। ਇਹ ਪੜ੍ਹ
ਕੇ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਚੂ ਆ
ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਹੋ ਦਿੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿਤੱਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on **23rd** of every month

radio.nirankari.org

24x7

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on **10th** of every month

शुनो तराने
बड़ पुराने

Bhakti Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **20th** of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **Last Friday** of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **1st & 16th** of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ

ਏਕ ਨਜ਼ਰ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

- ❖ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ' ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਖਬਾਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਵਚਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਬਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:-

Tel. : 011-47660200 (Extn. : 862) | Email : Patrika@nirankari.org

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

- ❖ ਕੀ ਆਪਣੂੰ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਸਿਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- ❖ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 23 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ *Dispatch* (ਡਿਸਪੈਚ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਆਪਣੂੰ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ –
 1. ਅਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਡਾਕਖਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
 2. ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 011-47660200 (Extn. : 862) OR Help Line No. 011-47660360 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੂੰ ਉਸਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਭਿਜਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

**ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ,
ਨਿਰਕਾਰੀ ਕੰਪੈਲਕਸ, ਬੁਰਾਵੀ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ-110009**